

პაპკასიონი

ეროვნული
ნიშნით
ფასი 280000 კუპონი

პირველი გვერდი №61(130)

შაბათი, 22-მარტი, 1995

საქართველოს ნაკრებს, შეიქლება, გაეარჯვება ჩაეთვალოს

გუშინ საქართველოს ფეხბურთის ფედერაციაში ციური-ნიდან — უფასო შეტყობინება მოვიდა. საქმე ის გახლავთ, რომ 29 მარტს თბილისში საქართველო-გერმანიის მატჩის შემდეგ ჩატარებულმა დოპინგკონტროლმა სტუმართა გუნდის რამდენიმე წევრის სისხლში ფედერაციის შემცველობა გამოავლინა. გუშინვე მატჩის კომისარმა პაოლო კაზარინიმ ციური-ნის ტელევიზიისთვის მიცემულ ინტერვიუში განაცხადა, რომ იგი გაოგნებულია ამ ფაქტით და მიიჩნევს, რომ თუ სადოპინგო კომისიის დასკვნები დადასტურდება, საფეხბურთო სამყაროში ეს ბევრად უფრო დიდ სკანდალს გამოიწვევს, ვიდრე აშშ-ს მსოფლიო ჩემპიონატიდან მარადონას გაძევება. გამოიწვია. კაზარინის ცნობით, თბილისში ჩატარებული დოპინგკონტროლის შედეგებს უფასო სპეციალური კომისია გადაამოწმებს და თუ მონაცემები დადასტურდება, ხანგრძლივი დისკვალი-

ფიკაცია ელთ დამრღვევ ფეხბურთელებს და არა მხოლოდ მათ, შესაძლოა, გათამაშებიდან საერთოდ მოიხსნას გერმანიის ნაკრები. რაც შეეხება მატჩის შედეგს, იგი აუცილებლად გაუქმდება და, უფასო წესდების თანახმად, საქართველოს ნაკრებს ჩაეთვლება მოგება — ანგარიშით 3:0.

ეს ინფორმაცია ელვისუსწრაფესად მოედო მთელს გერმანიას. წამყვანმა სპორტულმა გამოცემებმა უკვე მოასწერეს გაეთვალათ შესაძლო ვარიანტები იმ შემთხვევისთვის, თუკი გერმანიის ნაკრებს ჩემპიონატიდან არ გააძევენ და მხოლოდ წაგებას ჩაუთვლიან. ჟურნალ „კიკერში“ VII შესარჩევი ქვეჯგუფის ცხრილიც კი გამოქვეყნდა, ბოლო ტურის შედეგების და იმ ვარიანტის გათვალისწინებით, თუკი 29 მარტის მატჩში საქართველოს ნაკრებს მიენიჭება გამარჯვება. გთავაზობთ ამ ცხრილს, სადაც შეტანილია ქვეჯგუფის ბოლო ორი შეხვედრის შედეგებიც (ბულგარეთი — უელსი 3:1, ალბანეთი — მოლდოვა 3:0):

	SP.	GER.	UNT.	WIED.	B.	PUN.
1. Bulgarien	4	4	0	0	12 - 2	12
2. Georgien	5	3	0	2	9 - 3	9
3. Deutschland	4	3	0	1	7 - 5	9
4. Moldowa	5	2	0	3	5 - 12	6
5. Albanien	5	1	0	4	5 - 7	3
6. Wales	5	1	0	4	4 - 14	3

და მაინც, საბოლოო სიტყვა ეკუთვნის უფასო დისციპლინარულ კომისიას, რომელიც თავის ვერდიქტს დღეს, პირველ აპრილს გამოაქვეყნებს. ჩვენც მოთმინებით დაველოდით „ციდან ნაბოძებ“ შანსს.

ფაქტები და ინფორმაცია ლივერსია მსოფლიო აკონოშიკის წინააღმდეგ

ასევე აფასებენ მსოფლიო სავალუტო ფონდის ექსპერტები ამერიკის აღმინისტრაციის გუშინდელ გადაწყვეტილებას ბრუნვიდან 1990 წლამდე გამოშვებული დოლარის ბანკნოტების ამოღების შესახებ. ფულის გამოცვლა ამერიკის ბანკებში დაიწყო 31 მარტს და დამთავრდება 2 აპრილს გვიან ღამით; ამგვარი რეფორმა ადვილი განსახორციელებელია ამერიკასა და დასავლეთ ევროპაში, სადაც მასხალობა, ძირითადად, სპეციალური ბარათებით აწარმოებს ანგარიშსწორებას, მაგრამ უმძიმეს დღეში აღმოჩნდნენ აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებისა და დასავლეთის რესპუბლიკების მოქალაქეები, რომლებიც თავიანთი დანაშაულებს ნაცადი ფულის სახით ინახებენ სახლებში.

„იტარ-ტასის“ ცნობით გუშინ სადამოს მასობრივ არეულობებს ჰქონდა აღგილი ვარშავაში, სოფიაში, მოსკოვში, კიევში... აღშფოთებული მოქალაქეები წევდნენ ამერიკის დროშებს, ქუჩებში დასტებად ეყარა გაუქმებული დოლარები. მხოლოდ მოსკოვში უკვე აღირიცხა რამდენიმე თვითმკვლელობის ფაქტი.

ამერიკის აღმინისტრაცია თავის ამ გადაწყვეტილებას ხსნის იმით, რომ მსოფლიოში უკვე 1990 წლამდე გამოშვებული 40 მილიარდის ოდენობის ყალბი ბანკნოტი აღირიცხებოდა.

ეს რეფორმა, ალბათ, გარკვეულ პირობებს საქართველოშიც შექმნის, მიუხედავად იმისა, რომ მოსახლეობის დიდ ნაწილს დოლარებზე ხელი არ მიუწვდებოდა.

რუსეთი ნატოს წევრი ხდება

31 მარტს ბრიუსელში თავდაცვის მინისტრმა პავლე გრაჩოვმა და ნატოს გენერალურმა მდიანმა ხელი მოაწერეს დოკუმენტს წინასწარი მოლაპარაკებების შესახებ, რომლის თანახმადაც რუსეთი 1995 წლის ნოემბრიდან ჩრდილო ატლანტიკური კავშირის წევრი გახდება. მართალია, ამ დოკუმენტის რატეფიკაცია რუსეთის სახელმწიფო დუმამ უნდა მოახდინოს, მაგ-

რამ, სავარაუდოა, იგი ამის წინააღმდეგი არ წავა. ეს გადაწყვეტილება მნიშვნელოვნად ცვლის პოლიტიკურ ძალთა განლაგებას მთელ მსოფლიოში და ძალიან მნიშვნელოვანია საქართველოსთვისაც, ვინაიდან თუ ძალაში შევა ხელშეკრულება ბაზების შესახებ, საქართველოში დისლოცირებულ რუსეთის ჯარის ქვედანაყოფებს ნატოს ჯარების სტატუსი ექნებათ.

ჩხირი პედელს

საქინფორში პარლამენტის პრესცენტრზე დაყრდნობით თუწება, რომ 29 მარტს გაიმართა საქართველოს პარლამენტის კოლეგიის მორიგი სხდომა, რომელზეც განიხილეს მომავალი კვირის სამარლამენტო სხდომების დღის წესრიგი და სესიაზე განსახილველ საკითხთა ნუსხა.

კოლეგიის სხდომაზე რომელსაც უძღვებოდა პარლამენტის სპიკერი ვახტანგ გოგუაძე, ესწრებოდნენ სამარლამენტო უმრავლესობის და ოპოზიციის წარმომადგენლები.

კოლეგიამ ერთხმად დაუჭირა მხარი პარლამენტარ ირაკლი წერეთლის მიერ დასმულ საკითხს, რომელმაც განაცხადა: პარლამენტართა მიერ ერთმანეთის შეურაცყოფა იწვევს პარლამენტის დესტაბილიზაციას, რაც, შესაძლოა, ქვეყნის დესტაბილიზაციაში გადაიზარდოს. ამიტომ იგი მოითხოვს, რომ პარლამენტმა მიიღოს დადგენილება ასეთი პარლამენტარების მიმართ მკაცრისანიშნის დაწესების შესახებ: კერძოდ, პარლამენტის წევრს, რომელიც სიტყვიერ შეურაცხყოფას მოაყენებს თავის კოლეგას ან პარლამენტს, გარკვეული ვადით აეკრძალოს სამარლამენტო სესიებში მონაწილეობა.

სიახლე

დალით „პოპა“ და „კოლა“

ჩვენში უკვე ფართოდ დამკვიდრებული სასმელ „პოპა-კოლას“ თავიანთსმცემლებს სიახლე ელით. აქციონირებასთან დაკავშირებით ფირმა ორ ნაწილად გაყოფა და ორშაბათიდან მომხმარებელი მიიღებს ორი ტიპის სასმელს „პოპას“ და „კოლას“. თუმცა ვინც ისე მიეჩნია „პოპა-კოლას“, რომ მის გარეშე ვეღარ ძღვებოდა, შეუძლია „პოპა“ და „კოლა“ ერთი ერთზე გადაურიოს ერთმანეთში და ისე მიირთვას.

პრიმიტალური ქრონიკა

ამასაც მოგვსწარი

როგორც შინაგან საქმეთა სამინისტროს პრესცენტრმა გავუწყა, გუშინ ღამით ადგილი ჰქონდა თბილისის ტელეანის მოპარვის მცდელობის ფაქტს. დაუდგენელმა ბოროტმოქმედებმა „სვანის“ აპარატი სამი საყრდენი ბოძიდან ერთი მოიღწიეს, ხოლო მეორე სანახევროდ გადაჭრეს და მოაწმინდეს რაიონის პოლიციის თანამშრომლებს რომ არ მიეწყოთ, საქართველო ტელეგადაცემების გარეშე დარჩებოდა აღძრულია სისხლის სამართლის საქმე. ჭერჭერობით დაუდგენელია, სად დაატყდა და მნაშვენი მოპარული ანდის რეალიზაციას.

1 აპრილი, 1995

აფხაზეთმა, - ჯანდაბას, პრემიანი სახელმწიფო იყოს, მამრამ თანასწორ პრინციპებზე. **ეროვნული ნიშნით**

29 მარტს მოსკოვში, ურნა-
ლისტების კავშირთა საერთაშორისო
ფედერაციის შენობაში პრეს-
კონფერენცია ჩატარეს ევრო-
წოდებულმა აფხაზეთის პარლამენ-
ტის სპიკერმა სოკრატ ჯინჯო-
ლიამ და დეპუტატებმა ვორონო-
ვა, აკაბაძე და დამენიაძე.
როგორც გამომსვლელები აღ-
ნიშნავენ, პრესკონფერენციის
გამართვის მთავარი მიზნები იყო
მოლაპარაკების პროცესის სავალა-
ლო მდგომარეობა და გალის
რაიონში შექმნილი მძიმე ვითარე-
ბა. გამომსვლელები სიტყვით, რო-
ცა 1994 წლის აპრილში ხელმო-
წერილი დოკუმენტის თანახმად,
აფხაზეთის გალის რაიონში დტო-
ლოგიით დაბრუნების პროცესი
დაიწყო (311 ადამიანი დაბრუნდა),
სწორედ ამ დროს გალის რაიონ-
ში სპონტანურად შეიქმნა 40 ათას
ლტოლვილზე მეტი. მათ „მკვე-
თრად გაართულეს რაიონში კრი-
მინოზული ვითარება, რადგან
ლტოლვილთა საფარველში შემოაღ-
წიეს შეიარაღებულმა ფორმირებე-
ბმა, რომლებიც საქართველოს რე-
სპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამი-
ნისტროს ქვედანაყოფებს და თავ-
დაცვის სამინისტროს მიეკუთვნე-
ბიან“. არძინბას განცხადებაში,
რომელიც პრესკონფერენციაზე გა-
მოქვეყნდა, ნათქვამია: „საქართვე-
ლოს, ტერიტორიული შემოგზავნი-
ლი შეიარაღებული დივერსანტების
ბანდიტურ აქციების შედეგად გალის
რაიონის ათობით მშვიდობიანი
მოსახლე, აგრეთვე აფხაზეთის
სწრაფი საქმეთა სამინისტროს
ინსპექტორები და დხთ-ს სამშ-

ვიდობო კონტინგენტის სამხედრო
მოხმარებები“. როგორც გამო-
მსვლელებმა აღნიშნეს, ამგვარი
ქმედების მიზანი იყო რეგიონში
ვითარების დესტაბილიზაცია.
ამავე განცხადებაში ნათქვა-
მია: „წელიწადზე მეტია, ქართულ-
აფხაზური კონფლიქტის პოლიტი-
კური მოწესრიგება გრძელდება. ამ
ხნის განმავლობაში მხარეებმა
მთელ რიგ შეთანხმებებს მიაწე-
რეს ხელი... მკინგე პროგრესის
მოუხედავად, პროცესი ძალზედ
ნელი მიმდინარეობს იმის გამო,
რომ ქართული მხარე მუდმივად
ცდილობს, გვერდი აუაროს პრინ-
ციპებს, რომლებიც გათვალისწინე-
ბულია 1994 წლის 4 აპრილს
მიღებულ განცხადებაში „პოლიტი-
კური მოწესრიგების ღონისძიებე-
ბის შესახებ“. ერთობლივი განც-
ხადებით, აფხაზური და ქართული
მხარეები თანაბარ სამართალსუბი-
ექტებად არიან მიჩნეულნი და
ვალდებულია კისრულობენ, ამ
საფუძველზე ალაგინონ გაწვეტი-
ლი სახელმწიფოებრივ-სამართლებ-
რივი ურთიერთობები საქართვე-
ლოსა და აფხაზეთს შორის.
განცხადებაში ნათქვამია, რომ ამ
პრინციპებიდან გამომდინარე, აფ-
ხაზური მხარე უნდა არის, დაა-
ქაროს მოლაპარაკების პროცესი
და ხელი „მოაწეროს ორმხრივ
ხელშეკრულებას აფხაზეთსა და
საქართველოს შორის შემდგომი
სახელმწიფოებრივ-სამართლებრივი
ურთიერთობების შესახებ და, აგ-
რეთვე, განაზღვროს გალის რაიონ-
ში დტოლვილთა დაბრუნების
პროცესი. შემდეგ კი აღნიშნულია,

რომ ამ პრობლემის გადაწყვეტას
ხელს შეუწყობს „ეკონომიკური
დახმარება საერთაშორისო ორგა-
ნიზაციების მხრიდან და ქართული
შეიარაღებული ფორმირებების მი-
ერ ტერიტორიული და დივერსიუ-
ლი აქციების შეწყვეტა გალის
რაიონში“.
ს.ჯინჯოლიას აზრით, აუცი-
ლებელია, აგრეთვე, მდინარე ფსო-
ზე სასაზღვრო რეჟიმის შემსუ-
ბუქება. საზღვრის ჩაქტვა აბრე-
ლებს რესპუბლიკის მეურნეობის
სწრაფ აღდგენას და, ამასთან,
აფხაზეთის მოსახლეობის და და-
ბრუნებული ლტოლვილების აუცი-
ლებელი პროდუქტით უზრუნველ-
ყოფას.
გამომსვლელები შეშფოთებას
გამოხატავენ იმის გამო, რომ,
მათი აზრით, საქართველოში თავი
ინიან აფხაზეთის პრობლემის რე-
სეთთან ჭადმხრები მოლაპარაკე-
ბის გზით, ხელმძღვანელობის ინ-
ტერესების გათვალისწინების გა-
რეშე გადაჭრის ტენდენციამ. რო-
გორც სოკრატ ჯინჯოლიამ აღნი-
შნა, ტერიტორიული მთლიანობის
პრინციპის გარდა, არსებობს ხალ-
ხთა თვითგამორკვევის უფლება.
როგორც პრინციპი და ამის გათ-
ვალისწინება აუცილებელია აღნი-
შნული კონფლიქტის გადაჭრისას.
დედუგაციის წევრებმა იმედი გა-
მოთქვეს, რომ შესაბამის შეთანხ-
მებას ხელი მოეწერება, მაგრამ
იქვე აღნიშნეს, რომ საქართველო-
სთან ერთიანი სახელმწიფო თანა-
სწორუფლებიანობის პრინციპზე
უნდა შეიქმნას.
პრესკონფერენციაზე ს.ჯინჯო-

ლიას სიტყვებს კომენტარი გაეკუ-
თებინა მოლაპარაკებებზე ქართუ-
ლი დედუგაციის ხელმძღვანელის,
აფხაზეთის უმაღლესი საბჭოს თავ-
მჯდომარის, ბატონ თ.ნადარეიშ-
ვილის ამასწინანდელი გამოსვლი-
სთვის. ნადარეიშვილმა ისაუბრა
აფხაზეთში რუსეთის სამშვიდობო
ძალების როლის კრიზისზე და
მათზე დაკისრებული უუნქციის
არშესრულების შემთხვევაში ამ
ნაწილების გაყვანის მოთხოვნის
შესაძლებლობაზე. ს.ჯინჯოლიამ
დაადასტურა, რომ სამშვიდობო
ძალები წარმატებულად მოქმედე-
ბენ, ინარჩუნებენ მშვიდობას. „შე-
თანხმების მიხედვით, სამშვიდობო
ძალებს სხვა ფუნქცია არ აქის-
რიათ“, ხოლო სამშვიდობო ძალები
დისკრედიტაციის მცდელობა
ქართულ მხარეს, შეიძლება, დას-
ჭირდეს არსებულის მისთვის უფ-
რო ხელსაყრელი ქვედანაყოფებით
შესაცვლელად.
საუბარი მიმდინარე წლის მა-
რტის დასაწყისში გალის რაიონში
მომხდარ ტრაგედიასაც შეეხო. იქ
რამდენიმე ათეული ქართველი
მოსახლე დაიღუპა და 200-ზე მეტი
უკვდავად დაიკარგა. ამის შესახებ
სოკრატ ჯინჯოლიამ საკუთარი
ვერსია წამოაყენა. მან დამსწრე
საზოგადოებას აცნობა, რომ აფ-
ხაზეთის შინაგან საქმეთა ორგა-
ნოების მიერ ჩატარებული ოპერა-
ცია განზრახ იქნა წარმონიღი
აფხაზურ ბანდოზირებულების სიმ-
ხეცედ. მანვე აღნიშნა, რომ პო-
ლიციის მოხალდნელი აქციის
შესახებ წინასწარ იყო გაფრთხი-
ლებული მოქმედების პროცესის

შედეგად მოხდა. კერძოდ, დრო-
ულად გააფრთხილეს საქართვე-
ლოს რესპუბლიკის შინაგან საქ-
მეთა მინისტრის მოადგილე გუ-
ლუა. გენერალ-ლეიტენანტ იაკუ-
შევის განცხადებაზე დაფრთხილ-
სოკრატ ჯინჯოლიამ დააწმუნა
პრესკონფერენციაზე დამსწრენი,
რომ აღნიშნულ რაიონში არაფერი
მსგავსი არ მომხდარა. აფხაზეთის
პროკურატურა კი შემოწმებას აწა-
რმოებს. რუსეთის სამშვიდობო
ძალების გაყვანასთან დაკავშირე-
ბით, ს.ჯინჯოლიამ აღნიშნა, რომ
ამ საკითხს წვევს დსთ და
რუსეთის ფედერაციის პარლამენ-
ტი. ხოლო თავად მიიჩნევს, რომ
ჯარების გაყვანა შესაძლებელია,
მაგრამ არასასურველია სრულმას-
შტაბიანი მოქმედებების მიღწევა-
მდე. „რუსეთი არ არის დაინტე-
რესებული აფხაზეთის ომით და
ყველაფერს იღონებს, რომ ეს არ
მოხდეს“. აფხაზეთის ცხოვრება,
— დაუმატა ს.ჯინჯოლიამ, —
სწავლება სკოლებსა და ინსტიტუ-
ტებში, სამეურნეო კავშირები, კუ-
ლტურა — მთლიანად არის და-
კავშირებული რუსეთთან და მიმა-
რთული ჩრდილოეთისკენ.
პრესკონფერენცია ამ პათეტი-
კური ნოტიო დასრულდა.

**პირა
ანდრონიკაშვილი**

რუსეთის ფედერაციაში
სამართალმოს
საქმის არმსახურში

პრონიკა

ზვიად გამსახურდიას დაბადების დღის პლანნიშნაპად

31 მარტს, საქართველოს
„მრავალი მაგიდის“ პოლიტიკუ-
რმა ორგანიზაციებმა კოლხურ
კოშტან გამართეს მიტინგი, რო-
მელიც ზვიად გამსახურდიას და-
ბადების დღესა და სახელმწიფო-
ებრივი დამოუკიდებლობის აღდ-
გენის რეფერენდუმის ოთხი წლი-
საღეს მიეძღვნა.
ექსპრეზიდენტის მომხრეებ-
მა მრავალჯერ ნათქვამი კიდევ
ერთხელ გაიმეორეს: მათ ისაუბ-
რეს ადამიანის უფლებების დარ-
ღების ფაქტებზე, 1991 წლის
დეკემბერ-იანვრის მოვლენებზე,
წაიკითხეს ზვიად გამსახურდიასა-
დმი მიძღვნილი ლექსები, მიმოი-
ხილეს მოქმედების სტრატეგია
და ტაქტიკა.
ერთ-ერთმა გამომსვლელებმა
დამსწრე საზოგადოებას 31 მარტის
„ზვიადობის“ დღესასწაულად გა-
მოცხადება შესთავაზა. მეორემ აღ-
ნიშნა, რომ საქართველოს ეკლესი-
ის იქ დაბუდებულ ფარისევლთა-
გან გათავისუფლების შემდეგ ზვი-
ად გამსახურდიას და მერაბ კოსტა-
ვას აუცილებლად წმინდანებად

შეგაცხადენ.
როგორც ჩანს, ექსპრეზიდენ-
ტის მომხრეებს შორის არ არის
სრული ერთსულოვნება უახლო-
ეს მომავალში სამოქმედო ტაქტი-
კასთან დაკავშირებით. ყოველ
შემთხვევაში, ამას მოწმობს გამო-
მსვლელები განსხვავებული აზრი
არჩევნების თაობაზე. თუ მაგალი-
თად, აკადემიკოს ვახტანგ ბოკო-
რიშვილს ხსნის გზად არჩევნებში
მონაწილეობა და გაერთიანებუ-
ლი ფრონტით პოლიტიკური
ბრძოლა მიანია, „მრავალი მაგი-
დის“ წარმომადგენელთა უმრავ-
ლესობა ამას ყოველად დაუშვებ-
ლად მიიჩნევს.
ეს უკანასკნელნი მიიჩნევენ,
რომ მათი მიზანი ამჟამად არ უნდა
იყოს ხელისუფლებაში არჩევნების
გზით მოხვლა, მათ ჭერჭერობით
მტკიცე ბოიკოტი უნდა გამოუცხა-
დონ ყოველგვარ არჩევნებს და ასე
დაასამარონ რუსეთის მოდერნიზე-
ბული იმპერია და მისი ადგილობ-
რივი, მარიონეტული რეჟიმი.
საკუთარი ინფორმაცია

შესვედრა ავჭალის კოლონიაში

ახლანან ავჭალის არასრულწლო-
ვან ბავშვთა კოლონიაში დიდი საქვე-
ლმოქმედო ღონისძიება გაიმართა. ახა-
ლგარდა მსჯავრდადებულებს ესტუმ-
რნენ დედაქალაქის ინტელიგენციის წა-
რმომადგენლები, რომელთა შორისაც
ჩვენს სამშობლოს არაერთი ცნობილი
მსახიობი, სპორტსმენი, პოეტი, მწერ-
ალი, ჟურნალისტი და სხვა დარგის სპე-
ციალისტი: ვიზიტო, საქართველოს
შინაგან საქმეთა მინისტრის შოთა კვი-

რაის უშუალო ინიციატივით საჩქელის მო-
ხლის ადგილიდან ვადაზე ადრე გათავისუფ-
ლდა 15 მსჯავრდადებულნიანაღაზრდა.
გვოს ტერიტორიაზე ჰაუტები მინი-ფეხბუ-
რთსა და კალათბურთის თამაშობდნენ. საუ-
კეთესო ფეხბურთელები სპეციალური პრი-
ზებით დაჯილდოვდა თბილისის „დინამოს“
კლუბის პრეზიდენტმა მერაბ ჟორდანიამ. იქ-
ვე გვერდით მასპინძლებს საქიდაო მოედანი
მოეწყოთ. დოლისა და ზურინის ხმაზე ერთ-
მანეთს სცდოდნენ წველები. გამარჯვებუ-

ლი ფაღვანები ზეღისნი XV ოლიმპიური
თამაშების მარჯვებულმა დ. ციმაკურიძემ
და მსოფლიოს ორჯონი ჩემპიონმა ვადავა-
ძემ დაჯილდოვდეს ამ საწიშო ცერემონია-
ლში მონაწილეობა მიიღო მსოფლიოს ხუ-
თჯონი ჩემპიონმა ნონა გაფრინაშვილმა და
ცნობილმა ქართველმა ფაღვანმა, აშუამდ
შინაგან საქმეთა სამმართველოს საჩქელთა
აღსრულების მთავარი სამმართველოს უფ-
როსმა პოლიციის გენერალ-მაიორმა გვა-
რელაშვილმა

პეზოგლავი

რუსეთ-სომხეთის ერთობლივ სამხედრო ნვრთნას ქართული მინისტრი აღვანება თვალყურს

29-30 მარტს ერევნის მახლობლად,
ეგრეთ წოდებულ არაგვის პოლიგონზე
(ყოფილი გვარდისკი) გაიმართა ამირკავა-
სიაში რუსეთის ჯარების ჯგუფებისა და სომ-
ხეთის ჯარების ერთობლივი წვრთნა.
წვრთნას მეთვალყურეთა სახით ესწრებო-
დნენ საქართველოსა და აზერბაიჯანის სა-
ხედრო სპეციალისტები. საქართველოს მხა-
რეს მეთაურობდა საქართველოს თავდაც-
ვის მინისტრი ვარდიკო ნადიბაიძე, როგორც
რუსეთის მხრიდან წვრთნის ხელმძღვანელ-
მა, ამირკავასიაში რუსეთის ჯარების ჯგუ-
ფის სარდლის მოადგილემ საბრძოლო მო-
შაღების დარგში გენერალმა პაბლუტინმა

თქვა: „ეს წვრთნა მხოლოდ პირველი მერ-
ცხალია. საბრძოლო მომზადების თვალსაზ-
რისით, უკვე „დაიწყებულია“ ახალქალაქში
გამართული ასეთი წვრთნა. ოდნავ მოგვი-
ნებით ერთობლივი წვრთნა გაიმართება ბა-
თუმის მახლობლად“. როგორც გენერალმა
თქვა, ერევანთან გამართული წვრთნა, საბრ-
ძოლო-პოლიტიკური კავშირუთიერთო-
ბის განმტკიცების გარდა, გააჩნდა პო-
ლიტიკურ კლიმატს ამირკავასიის სამივე
რესპუბლიკაში, განდებ რეგონში უშიშ-
როებისა და მშვიდობის გარანტი.
რუსეთის მხრიდან წვრთნაში სრული
შემაღწელობით მონაწილეობდნენ მოტო-

მსროლელი, საარტილერო ბოლკები, ცალ-
კე სატანკო ბატალიონი, საბრძოლო უზრუ-
ნეველყოფის ნაწილები, სომხეთის მხრიდან
კი — მოტომსროლელი ბატალიონი, ორ
საარტილერო დივიზიონი, მოიერიშე თვი-
თმურინაგებისა და საბრძოლო ვერტმფრე-
ნების ესკადრილები.
წვრთნას ესწრებოდნენ რუსეთის ფე-
დერაციის თავდაცვის მინისტრი მავლუ გრა-
ჩოვი, სომხეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტი
ლეგონ ტერ-პეტროსიანი, რუსეთისა და ამი-
ერკავასიის რესპუბლიკების სხვა ოფიცია-
ლური პირები.

საქინფორმი

«მრავალი არგუმენტი დაუსაბუთებელია»

გუშინ ჩვენმა გაზეთმა და-
ბეჭდა ცნობილი ამერიკელი
პოლიტოლოგის ზმიგნევი ბუზნი-
სკის მოსაზრებები ნატოს გა-
ფართოების სასარგებლოდ.

სასარგებლოდ, დღეს გათავაზობთ სანინალდე-
გო მოსაზრებებს, რომლის ავ-
ტორიცაა ბიულეტენ „ინტერ-
ნეშნალ სეკიურიტის“ მთავარი
რედაქტორი მაიკლ ბრაუნი.
მრავალი ნაშეგანი დასა-
ლეთელი მოღვაწე, რომელიც სა-
გარეო პოლიტიკის შემუშავე-
ბაში მონაწილეობს, დარწმუნე-
ბულია (აშშ-ში უფრო მეტად,
ვიდრე დასავლეთ ევროპაში),
რომ უკიდურეს შემთხვევაში
ერთი ან ორი, ან ცენტრალური
ევროპის რამდენიმე სახელმწი-
ფო, ახლო მომავალში უნდა
მიღებდნენ იქნეს ნატოს შემად-
გენლობაში. პოლიტიკა, რომე-
ლსაც ამჟამად აშშ და ჩრდი-
ლოატლანტიკური კავშირი
უჭერს მხარს, ორიენტირებულია
თანდათანობითობაზე. ნა-
ტოს გაფართოების საკითხი შე-
სწავლილ უნდა იქნეს მიმდინა-
რე ნელს. აშშ-ს თანამდებობის
პირები იმედოვნებენ, რომ მო-
ლაპარაკებები ნატოში მიღება-
სთან დაკავშირებით 1996 წელს
უნდა დაიწყოს, ხოლო ბლოკის
გაფართოება 1997, 1998 ან
1999 წელს. ზოგიერთი ექსპე-
რტი, ზოგანევე ბუზნისკის ჩათ-
ვლით, მიიჩნევენ, რომ ნატომ
რაც შეიძლება მეტად უნდა
დააჩქაროს თავის რიგებში მო-
ლონეთის, უნგრეთისა და ჩეხე-
თის მიღება.

საკითხისადმი ორივე ეს
მიდგომა მდლარია. ისინი ვერ
ხსნიან, თუ რატომაა აუცილე-
ბელი ნატოს გაფართოება. გა-
რდა ამისა, მივჩნეობა რისკი,
რომელიც ამ პროცესთანადა-
კავშირებულია.

რატომაა საჭირო ნატოს
გაფართოება? ჯერ ერთი, ამტ-
კიცებენ, რომ მოსალოდნელია
რუსეთის აგრესია ევროპაში,
და არა მარტო მოსალოდნელი,
არამედ გარდაუვალიც. მართა-
ლია, რუსეთის ხანგრძლივი იმ-
პერიული წარსული აქვს, მაგ-
რამ ისიც მართალია, რომ
ამჟამად იგი ცენტრალური ევ-
როპის ქვეყნებისთვის არაფე-
თარ საფრთხეს არ წარმოად-
გენს სამხედრო თვალსაზრისით.
ამჟამად პოლონეთი და უნგრე-
თი ზღუდავენ არეშიაში განეე-
ვას, ხოლო ჩეხეთი ამცირებს
შექანიზირებულ და ქვეით ჯა-
რებს. ქვეყნები, რომლებიც სა-
მხედრო საფრთხით არიან შემე-
ნიებული, ასე არ იქცევიან.

მეორე არგუმენტი — თით-
ქოს ნატოს გაფართოება საჭი-
როა აღმოსავლეთის სტაბილი-
ზაციისთვის: აქ პოტენციური
პრობლემას ქმნის ექსტრემისტუ-
ლი ხასიათის ნაციონალიზმი და
ნატოს გაფართოება საჭიროა
ახლავ, ვიდრე რეგიონს უზედუ-
რება არ დაატყდა თავს. მართ-
ლაც, ბალტიისპირეთის ქვეყნე-
ბი, უკრაინაში, მოლდოვაში და
ბალკანეთში არსებობს მნიშვნე-
ლოვანი არასტაბილურობა და
სერიოზული ნაციონალისტური
პრობლემები, მაგრამ არავინ არ
აყენებს ნატოში მათი დაუყო-
ნებლოვ განევირინების წინადა-
დებას. ქვეყნები, რომლებიც ნა-
ტოში მიღების პირველ რიგში
დაგნან, — პოლონეთი, უნგრეთი
და ჩეხეთი, ფაქტობრივად, სტა-
ბილურობა, ეთნიკური კონფლი-
ქტები, აგრესიული ნაციონალი-
ზმი და სასაზღვრო დავა ევრო-
პის ამ ნაწილში ნაკლებად მო-
სალოდნელია. ამიტომაც არგუ-
მენტი ამ რაიონში სტაბილუ-
რობის უზრუნველყოფის შესა-
ხებ, მოკონილია.

მესამე, ამბობენ, რომ ნა-
ტოში, პირველ რიგში, მიღებულ
უნდა იქნეს უნგრეთი და ჩეხეთი,
რადგან უახლოესი რამდენიმე
წლის განმავლობაში ისინი ვერ
გაბედიან ევროპული კავშირის

წევრები. ნატოში მიღება, თი-
თქოს, დაამუშავებდა მათ, მო-
ხსნიდა მათ შიშს დასავლეთის
ზრახვების მიმართ და ხელს
შეუწყობდა მათ შორის განე-
თილებების გადალახვას. ეს კი-
დევე ერთი მოგონილი არგუმე-
ნტია. თუმცა, ამ ქვეყნების
ხელმძღვანელები გულგატეხილ-
ნი იქნებიან, რაკილა მათ ნა-
ტოში შესვლის საშუალება არ
მიეცათ, მაგრამ ეს იმას არ
ნიშნავს, რომ ისინი დასავლეთ
ევროპას ზურგს შეაქცევენ.
როგორც ჩეხეთის რესპუბლი-
კის პრეზიდენტმა ვაცლავ პა-
ველმა აღნიშნა, „ჩვენ ყოველ-
თვის გვეუფნოდით ევროპული
ცივილიზაციის დასავლეთის
სფეროს“.

მეოთხე, ამბობენ, რომ თუ
ნატო არ მისცემს უშიშროების
გარანტიებს გერმანიის მეზო-
ბლებს აღმოსავლეთ ევროპაში,
მაშინ გერმანია, რეგიონში
„უშიშროების ვაკუუმი“ გამო,
თვითონ დაამყარებს ორმხრივ
კავშირებს ამ ქვეყნებთან. ეს კი
გამოიწვევს ნატოს დაშლას და
კონფერენციას გერმანიასა
და რუსეთს შორის. არ არსე-
ბობს სხვა აზრი, რომ ამის
დაშვება შეუძლებელია. მაგრამ
ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ნატოს
გაფართოება დაუყოვნებლივ
უნდა მოხდეს. გერმანია არ
ცდილობს ამ პროცესების ტე-
მეების ფორსირებას, რადგან
ეგონია, რომ აშშ-ს მონოდებაში
ამ მიმართულებით სწრაფად
წინსვლის შესახებ, შეიძლება,
რუსეთის ნეგატიური რეაქცია
გამოიწვიოს. გერმანიას რომ
აშფოთებდეს რუსეთის აგრესი-
ის შესაძლებლობა და ცენტრა-
ლურ ევროპაში უშიშროების
ვაკუუმის აღმოცენება, იგი
აშშ-ს მოუწოდებდა ნატოს
სწრაფად გაფართოებისკენ და
არა ამ ტემპების შენელებისკენ.

დაბოლოს, მეხუთე, ამტკი-
ცებენ, რომ ნატოში ახალი
წევრების მიღება საჭიროა იმი-
ტომ, რომ ფართოდება ევრო-
პის კავშირი და მისი სამხედრო
განშტოება — დასავლეთევრო-
პული კავშირი. თუ დასავლეთი
კოორდინირებას არ გაუწევს ამ
პროცესებს, ჩრდილოატლანტი-
კური კავშირი შეიძლება დაი-
შალოს. მაგრამ, რადგანაც
რუსეთის მხრიდან აგრესიის
საფრთხე არ არსებობს, მნიშე-
ნელობა არა აქვს, ზოგიერთ
ქვეყანას გააჩნია თუ არა უში-
შროების გარანტიები დასა-
ლეთ ევროპის კავშირის მხრი-
დან. მიდარეგიაოლური დავა
მაინცდამაინც არ გამოიწვევს
ნატოს დისკრედიტაციას.

სხვაგვარად რომ ვთქვათ,
ნატოს გაფართოების სასარგე-
ბლოდ უტყუარი სტრატეგიული
ან პოლიტიკური არგუმენტები
ამჟამად არ არსებობს.

უფრო სავარაუდოა, რომ
რუსეთის ხელმძღვანელობა ნა-
ტოს გაფართოებას აღიქვამს,
როგორც ცენტრალურ ევროპა-
ში გავლენის სფეროების გაყო-
ფას და ყოველი ღონით შეეც-
დება იმ რაიონებზე კონტრო-
ლის შენარჩუნებას, რომლებიც
არ შედიან ჩრდილოატლანტი-
კურ კავშირში. რაც, რა თქმა
უნდა, არ შეამცირებს რუსეთის
მხრიდან ახალ აგრესიის საფ-
რთხეს და, პირიქით, მის პრო-
ვოცირებას მოახდენს. სამი ქვე-
ყანა შეუერთდება ნატოს, ხო-
ლო რვა კი, — ბალტიისპირე-
თის ქვეყნების ჩათვლით, —
არა. ამასთან, გამოიჩნეული
არაა ევროპაში ჩვეულებრივი
შეიარაღებული ძალების შესა-
ხებ მოსკოვის ხელშეკრულების
დენონსაცია.

საბოლოოდ, ევროპაში გა-
ივლის ახალი გამყოფი ხაზი,
დაიწყება ახალი „ცივი ომი“
და მაშინ დასავლეთმა ყოვე-
ლივე საკუთარ თავს უნდა
დააბრალოს.

თურქები ებრძვიან სეპარატისტებს

გუშინ თურქეთის სრულუფლებიან-
მა ელჩმა საქართველოში თეფიკ უფუქ
ოქიაუშმა პრესკონფერენცია გამართა.
შენევედრას ისწრებოდა საელჩოს სამხე-
დრო ატაშე ზეკი ბაბურფოღლუ.

პრესკონფერენციის მთავარი თემა
იყო თურქეთის ჩარის შესვლა ჩრდილო-
ეთი ერაყის ტერიტორიაზე. აღნიშნული
ფაქტი მსოფლიოს პოლიტიკურ ცხოვ-
რებაში მნიშვნელოვანი მომენტია და ბუ-
ნებრივია, რომ შენევედრამ მასობრივი ინ-
ფორმაციის საშუალებათა წარმომადგენ-
ლების დაინტერესება გამოიწვია.

თურქმა დიპლომატებმა გააკეთეს
ვრცელი ინფორმაცია მომდინარე პროცე-
სების შესახებ. ელჩმა დაწვრილებით ისა-
უბრა კონფლიქტის მიზეზებსა და იმ მოვ-
ლენებზე, რომლებიც საბრძოლო ოპერა-
ციების დაწყებას უსწრებდა წინ.

— თურქეთის საგარეო ნაწი-
ლების შესვლა ერაყის ტერიტორიაზე
მსოფლიოსთვის მოულოდნელი ფაქ-
ტი არ უნდა ყოფილიყო. ჩვენი ქვეყ-
ნის მხრიდან მსგავს ქმედებებს აღ-
რცე ჰქონდა ადგილი. თუ საუბარია
იმზე, რომ ჩვენ ვარღვევთ ქვეყნის
ტერიტორიულ მთლიანობას — არც
იქ იქნებიან ჩვენი ოპონენტები მარ-
თალი, ჩვენ რომ აღნიშნული ტერი-
ტორიის დაკავება გვინდოდეს, ამას
აღრცე, რამდენიმე წლის წინათ, მო-
ვახერხებდით. თურქეთა საგარეო
ფორმირების მთავარი მიზანია სე-
პარატისტული ორგანიზაციების წი-
ნაღმდეგ ბრძოლა, მშვიდობისა და
სიმშვიდის დამყარება კონფლიქტის
ზონაში, ბრძოლა ქურთ მუშათა ბა-
რტის — სეპარატისტულ-ტერორი-
სტული ორგანიზაციის წინააღმდეგ.

— განაცხადა თეფიკ უფუქ ოქიაუშმა.

პრესკონფერენციის ორგანიზატო-
რებმა თურქულსტებს წარუდგინეს კონფ-
ლიქტის ზონაში მომდინარე პროცესების
ასახელო დოკუმენტური ფოტო და ვი-
დეო მასალა. ელჩმა ყველას სთხოვა, რომ
ყურადღება გაემსვილებინათ იმ ვიდეო-
კადრებზე, სადაც აღბეჭდილი იყო თურ-
ქეთის საგარეო ნაწილების შესვლა ქურ-
თთა დასახლებულ პუნქტებში. მისი კომე-
ნტარით, მშვიდობიანი მოსახლეობა დიდი

სიხარულით ხვდება ჩარისკაცებს და
მათში რეალურ დამცველებს ზედვს.
მონიტორზე ჩანდა ტანკებსა და ქავშა-
ნტრანსპორტიორებს დახვეული ზავშ-
ვები და ეს კადრები დამონტაჟებული
იყო უცხოეთის საინფორმაციო საშუ-
ალებების მიერ გავრცელებული ვიდეო-
მასალების მიხედვით.

თურქეთის სამხედრო ატაშემ ისაუ-
ბრა თურქების მიერ განხორციელებულ
სამხედრო ოპერაციაზე, რომელიც „ფო-
ლაღის“ სახელით არის ცნობილი. მან ახ-
სენა გაეროს ეგიდით წარმოდებული სამხე-
დრო ოპერაცია „ჩაქუშა“. აღნიშნული
ოპერაციის პროგრამა ითვალისწინებს გა-
რკვეულ ზონებში რიგი სამხედრო ძალებ-
ის შესვლისა და განლაგების აკრძალვას,
შეიცავს საწარო ოპერაციების ციკლს და
ქმნის აკრძალულ საფერო ზონას. ბეჭი
ბაბურფოღლუმ საუბარი გაგრძელა თურ-
ქეთის საგარეო ფორმირების მოქმე-
დებაზე და ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ვინც
ეკვის თვალთ უყურებს თურქეთის პო-
ლიტიკას და მისი ჩარების ქმედების სამართ-
ლიანობას, მიმართონ გაეროს ექსპერტებს,
რომელთა „მოწივიცა ცალსახაა.

— სეპარატისტულ და ტერორის-
ტულ ძალებს უნდა ებრძოდეს ყველა, —
თქვა ზეკი ბაბურფოღლუმ. — ჩვენ
არც ერთი სამხედრო ხელშეკრულება არ
დავირღვევია. როგორც კი მივაღწევთ
მიზანს, გაგანადგურებთ სეპარატისტებს და
რეგიონში დავამყარებთ სტაბილურ ვითა-
რებას, თურქეთის ჩარი დატოვებს ჩრდი-
ლოეთ ერაყის ტერიტორიას.

თურქეთის ელჩმა თურქულსტთა კო-
თხეების შემდეგ დიდხანს ისაუბრა უცხო-
ეთის ქვეყნების რეაქციაზე. განსაკუთრე-
ბული ინტერესი გამოიწვია კონფლიქტის
ზონასთან ახლოს მდებარე ქვეყნების წა-
რმომადგენელთა თვალსაზრისში მიმდინა-
რე მოვლენების თაობაზე.

— საბერძნეთი ელოდება გაე-
როს გადაწყვეტილებას: გაერო დაე-
სტურებს, რომ საერთაშორისო სამა-
რთლის მიხედვით, თურქეთს აქვს ალ-
ნიშნულ ტერიტორიაზე შესვლის
უფლება, ოღონდ გარკვეული დროის
ფარგლებში. ჩვენ ერაყის ტერიტო-
რიაზე დარჩენას არ ვაპირებთ. არ

არის არაფითარი რიკაქია ბოლგარე-
თიან. რუსეთს იმეორებს ექსპერტე-
თიონების სტყევებს. ანტირისკის შეფე-
თებულ შტატებში ფიქრობენ, რომ
ჩვენი მოქმედებები სამართლიანია და
სამხედრო ოპერაციების შემდეგ უნ-
და დაეტოვოთ ერაყის ტერიტორია.

სირიელები შედარებით
მგრძნობიარენი აღმოჩნდნენ. ქურთ
მუშათა პარტიის ლიდერი ამჟამად
სირიაში იმყოფება. იქვეა განლაგე-
ბული სეპარატისტთა საწვრთნელი
ბაზები. სირიელები ლაპარაკობენ
ერაყის ტერიტორიული მთლიანობის
შესახებ. მე კიდევ ერთხელ გაგიმო-
რებ, რომ ჩვენ ოპერაციის დამთავრე-
ბისთანავე დაეტოვებთ ერაყის ტერი-
ტორიას, — თქვა ელჩმა.

კითხვაზე, თუ რა წარმოადგენს
ქურთ მუშათა პარტიის ძირითად საარე-
ბო წყაროს, ელჩმა უპასუხა, რომ სერპა-
რატისტები ფულსა და საკვებს ყაჩაღობის,
ძარცვისა და ტერორისტული აქტების გა-
ნხორციელებით მოიპოვებენ; იარაღის
შესაძენ სახსრებს ნარკობზენსიდან და
ბანკების ძარცვებიდან იღებენ. აქვე აღნიშნა,
რომ პარტიის ერთ-ერთი ლიდერი მამა
რუსეთის ჩარის გაგვინიანი ოფიცერი იყო
და ამასთან, ის ვაშნგტონის ერთ-ერთ სა-
მხედრო მოსახლელში გარდაიცვალა.

პრესკონფერენციაზე დასვეს კითხ-
ვა აზერბაიჯანის ნავთობის მარშრუტის
შესახებ. კერძოდ, ქურთთა წინააღმდეგ
მიმართული აქციები ზომ არ უკავშირ-
დება მომავალი ნავთობსადენის უსაფრ-
თხოების პრობლემებს. ბატონმა ელჩმა
ხაზგასმით აღნიშნა, რომ თურქეთის ტე-
რორიის არც ერთი ნაწილი არავის მი-
ერ არ კონტროლდება და მით უმეტეს
ტერორისტული ორგანიზაციის მიერ, და
საერთოდ, გეოგრაფიულად არ შეიძლე-
ბა შემოსაზღვროს ნავთობსადენის
პროექტის საფრთხე. უსაფრთხოება ზო-
გადი საკითხია და მისი დაცვა ყველგან
აუცილებელია. თურქეთის ჩარი ებრძვის
სეპარატისტებს და ტერორისტებს ქვეყნის
მთელ ტერიტორიაზე.

დავით ნოზიშვილი

ანატოლიის სააგენტოს მიერ
გავრცელებული ცნობა ჩრდილოეთ
ერაყში მიმდინარე მოვლენებთან
დაკავშირებით

გრძელდება თურქეთის შეიარა-
ღებული ძალების მიერ ჩრდილოეთ
ერაყში სეპარატისტების წინააღმდეგ
დაწყებული მოქმედებები, რომელსაც
„ოპერაცია ფოლაღ“ დაერქვა. სა-
კითხის ადგილზე შესწავლის მიზნით
მოქმედებების ადგილს ეწევივნენ ინ-
გლისელი ბარლამენტარები: ანე
კლაიდი, ჯიმ ჯიზინი და მათი
მრჩეველი კლაივ ფორნესი. ისინი
თავიანთ მთავრობას წარუდგენენ
მოსწენებას რეგიონში ჩატარებული
გამოკვლევების შესახებ. პარლამენ-
ტარებმა მონაწილეებს ჯუღის მისი
კალთებზე სილოპიდან 18 კმ-ის
მოშორებით მდებარე სოფელი გუ-
რუმლუ, რომელსაც გუშინ დამით
თავს დაესწნენ ტერორისტები. თე-
დასხმის შედეგად დაიღუპა 4 და
დაიჭრა 5 მოქალაქე. პარლამენტარე-
ბი შეხვედნენ დაღუპულთა ოჯახის
წევრებს და ინფორმაცია მიიღეს
კომპეტენტური პირებისგან.

პრესის წარმომადგენელთა
შეკითხვებზე პარლამენტარებმა
ასე უპასუხეს: „ეს მეტად საშიშ-
ხარო ფაქტია. ვისურვებთ, რომ
ასეთი რამ აღარ განმეორდეს. თუ
ობიექტურად ვიმსჯელებთ, ჩვენ
დარწმუნებული ვართ, რომ აუცი-
ლებელია თურქეთ-ერაყისა და სი-
რიის ქურთებმა მშვიდობიან გა-
რემოში იცხოვრონ. ჩვენი სურვი-
ლი, ალბათ, ძალიან მალე შესრულ-
დება, რამდენადაც ეს ტრაგედია
1979 წლიდან მოყოლებული გრძე-
ლდება. თურქეთი მართალია ტერო-
რისმთან ბრძოლის საკითხში. მარ-
თალია ისიც, რომ ამ პრობლემაში
ბევრი უდანაშაულო ადამიანი დაი-
ღუპა. ეს კი ნამდვილი ტრაგედიაა.
ჩვენ ვნუხვართ ამ ფაქტთან დაკავ-
შირებით, რადგანაც ამგვარ მოვლე-
ნებში დაღუპული მშვიდობიანი მო-
სახლეობა მხოლოდ უდანაშაულო
მსხვერპლია. ჩვენ გვგონია ამგვარ
მოვლენებს ზოგადად, რომელ ქვეყა-
ნაშიც არ უნდა პქონდეს მას
ადგილი. თურქეთი იძულებულია შე-
აჩეროს ტერორისტული აქტები, მან
თავი უნდა დაიცვას ტერორიზმის-
გან. მას ეს ქსმის და ჩვენი
ეუთრდებობა მის თვალსაზრისს“.

პარლამენტარებმა, რომელნიც
ინგლისის მუშათა პარტიის დეპუტა-
ტები არიან, აღნიშნეს, რომ ევრო-
პაში მრავალი მითქმა-მოთქმა „ოპე-
რაცია ფოლაღთან“ დაკავშირებით,
ამიტომაც მათი ჩამოსვლის მიზეზი
მოვლენის ადგილზე გაცნობა იყო.
„ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ
ევროპის სახელმწიფოები დადებით
შეფასებას მისცემენ თურქეთის მიერ
მის სამხრეთ საზღვრებზე განხორ-
ციელებულ მოქმედებებს. თურქეთის
შეიარაღებული ძალების მოვლამ

ლი, ალბათ, ძალიან მალე შესრულ-
დება, რამდენადაც ეს ტრაგედია
1979 წლიდან მოყოლებული გრძე-
ლდება. თურქეთი მართალია ტერო-
რისმთან ბრძოლის საკითხში. მარ-
თალია ისიც, რომ ამ პრობლემაში
ბევრი უდანაშაულო ადამიანი დაი-
ღუპა. ეს კი ნამდვილი ტრაგედიაა.
ჩვენ ვნუხვართ ამ ფაქტთან დაკავ-
შირებით, რადგანაც ამგვარ მოვლე-
ნებში დაღუპული მშვიდობიანი მო-
სახლეობა მხოლოდ უდანაშაულო
მსხვერპლია. ჩვენ გვგონია ამგვარ
მოვლენებს ზოგადად, რომელ ქვეყა-
ნაშიც არ უნდა პქონდეს მას
ადგილი. თურქეთი იძულებულია შე-
აჩეროს ტერორისტული აქტები, მან
თავი უნდა დაიცვას ტერორიზმის-
გან. მას ეს ქსმის და ჩვენი
ეუთრდებობა მის თვალსაზრისს“.

პარლამენტარებმა, რომელნიც
ინგლისის მუშათა პარტიის დეპუტა-
ტები არიან, აღნიშნეს, რომ ევრო-
პაში მრავალი მითქმა-მოთქმა „ოპე-
რაცია ფოლაღთან“ დაკავშირებით,
ამიტომაც მათი ჩამოსვლის მიზეზი
მოვლენის ადგილზე გაცნობა იყო.
„ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ
ევროპის სახელმწიფოები დადებით
შეფასებას მისცემენ თურქეთის მიერ
მის სამხრეთ საზღვრებზე განხორ-
ციელებულ მოქმედებებს. თურქეთის
შეიარაღებული ძალების მოვლამ

რეგიონში ნდობის ატმოსფერო შე-
ქმნა, თუ ჩრდილოეთ ერაყში ისეთი
არაფერი ხდება, რაც დასაშალია,
პრესის აქ ყოფნა, რა თქმა უნდა
მნიშვნელოვანი ფაქტი იქნება. თუ-
რქეთი ამ ადგილებში მეორედ
შემოვიდა, მაგრამ ამჯერად მან
გადაკვეთა ერაყის საზღვარი, ანუ
იკაფუება სხვა ქვეყნის ტერიტორი-
აზე. ჩვენ ველოდებით, რომ თურ-
ქეთი თავისი მოქმედებების დასრუ-
ლებისთანავე უმოკლეს ვადაში და-
უბრუნდება თავის საზღვრებს“, —
თქვეს მათ.

სოფელ გორუმლუს, რომელ-
ზეც ტერორისტებმა ადრეც განა-
ხორციელეს თავდასხმები, 163 კა-
დრის მუშაკი და 350 კაცისაგან
შემდგარი რაზმი იცავს, ინვალისე-
ლი პარლამენტარები ესაუბრნენ იმ
დამცველებს, რომელნიც შეებრძო-
ლენ ტერორისტებს მათ მიერ ამ-
ჯერად განსოცილებული თავდას-
ხმისას. „ტერორისტების მიზანი სო-
ფლის ხელში ჩაგდება იყო. შეტა-
კების დროს, რომელიც ორი საათი
გრძელდებოდა, მოვიცმინეთ ტერო-
რისტების საუბარი ერთმანეთში
რაციით, რაციით საუბრებისას ასე-
თი ბრძანება გაიცა, „მატარა თა-
გვებიც კი“ დასოცით“, მათში ჯგუ-
ფის ლიდერების ბავშვებს გულის-
ხმობდნენ“, — თქვეს მათ.

**ჰეიდარ ალიევის პოზიციები
განმტკიცდა**

ამოხება, რომელიც მარტის შუა რიცხვებში ბაქოში მოხდა, ჩაახშეს, ხოლო მისი ხელმძღვანელი როზმან ჯავახიძე მოკლეს. პრეზიდენტმა ალიევმა ამბოხებისთვის მთელი პასუხისმგებლობა შეურიგებელ ოპოზიციას დააკისრა, რომელსაც ახლანდელი პრეზიდენტის თანამდებობიდან გადაყენება სურს. ალიევის ხელისუფლებისადმი შეურიგებელ ოპოზიციას ძირითადად ორი ძალა წარმოადგენს — მოსკოვში მოკალათებული ყოფილი პრეზიდენტის აიაზ მუტალიბოვის მომხრეები და ასევე ყოფილი პრეზიდენტის აბულფაზ ელჩიზის კონტროლქვეშ მყოფი აზერბაიჯანის სახალხო ფრონტი. „როგორი გასაკვირიც არ უნდა იყოს, — განაცხადა ალიევმა, — უკანასკნელი დღეების მოვლენებით დაინტერესებულნი იყვნენ ერთმანეთისადმი მტრულად განწყობილი აიაზ მუტალიბოვის მომხრეები და სახალხო ფრონტის წარმომადგენლები“. ამით აზერბაიჯანის პრეზიდენტმა, ფაქტობრივად, გამორიცხა ყოველგვარი კომპრომისი ზემოაღნიშნულ ძალებთან. ალიევმა ბრალდებები შემდეგ ფაქტებს ეყრდნობა: ჯერ კიდევ ამბოხების დაწყებამდე, მოსკოვში მყოფმა მუტალიბოვმა და სურეთი პუსენიოვმა, რიგრიგით, ინტერვიუ მისცეს გაზეთს „არგუმენტი ი ფაქტი“, სადაც მოუწოდებდნენ ყველას — გაერთიანებულყვენ სატანის (ამ სიტყვით, რა თქმა უნდა, ალიევი იგულისხმებოდა) წინააღმდეგ მის დახამობად. რაც შეეხება სახალხო ფრონტს, მას არ დაუჭიმა მამამოხეთა გამოსვლა. პირი

ქით, მან ორივე მხარეს მომრიგებელი მოსამართლის შუამავლობა შესთავაზა, თუმცა, მისი სიმპათიები მაინც მეტალიბოვისა და ჰუსენისკის მხარეს იყო. ის, რომ ეს პოლიტიკური ძალები შეამბოხებებს უჭერდნენ მხარს, სიკვდილამდე ცოტა ხნით ადრე თვით როუშან ჯავადოვმაც დადასტურა, როცა სააგენტო „მოტეტაქტუმისათვის“ მიცემულ ინტერვიუში, 15 მარტს, განაცხადა, რომ ალიევის დამსჯის შემდეგ იგი შექმნიდა კოალიციურ მთავრობას, რომელშიც შევიდოდნენ ზოგჯერთი პოლიტიკური ძალების ლიდერები. მათ სახელებსა და გვარებს ჯავადოვი გამარჯვების შემდეგ დაასახელებდა. უფრო ადრე, 13 მარტს, სააგენტო „თურანი“ იუწყებოდა, რომ შეამბოხებელმა მჭიდრო კავშირი დამყარეს ყოფილი პრემიერის ს.ჰუსეინოვის ნდობით აღჭურვილ პირთან, ვინმე ნუსრეთ ბუღაგოვთან, რომელიც განჯაში საქველმოქმედო საზოგადოება „ნიჯასთ“ ხელმძღვანელობდა. აზერბაიჯანული წყაროები იმასაც იუწყებოდნენ, რომ ამბოხების დაწყებამდე აზერბაიჯანის ჩრდილოეთ რაიონებში იმყოფებოდა გასულ შემოდგომაზე ბაქოს ციხიდან გაქცეული თავდაცვინ ყოფილი მინისტრი; შეურიგებელ ოპოზიციასთან დაკავშირებული რამდენიმე გაზივი და ცდილობდა ამ რაიონებში დესტაბილიზაციის გამოწვევას.

საქმეში ჩახსული ადამიანები მიიჩნევენ, რომ ამჯერად პრეზიდენტი კვილარ ალიევი

ამბოხებულების წინააღმდეგ მეტად ენერგიულად მოქმედებდა, ვიდრე წინა ამბოხებულების დროს. გასული წლის 3 ოქტომბრისგან განსხვავებით, მან აღარ მოუწოდებდა თავის მომხრეებს, პრეზიდენტის დასაცავად ქუჩაში გასვლას. მოსულიყვნენ და პირდაპირ არმია გამოიყენა ამ საქმისთვის. სხვათა შორის, ეს უკვე მესამე ამბოხება იყო. პალიევის ხელისუფლების წინააღმდეგ. 1993 წ. აგვისტოში ალიევის დასამხრებად მოეწყო პირველი ცდა. რომელსაც თვითმარქვია თალიშ-შულანის რესპუბლიკის მეთაური ალიკრამ გუმბათოვი ხელმძღვანელობდა. მიუხედავად იმისა, რომ ალიევის მომხრე ძალები და ძალოვანი სტრუქტურები მაშინ სუსტი იყო, მაინც მოხერხდა მეთაურობითა და მარცხება. მოერეოვნად სერიოზული ცდა პალიევის დასამხრებად მოეწყო გასული წლის ოქტომბრის სურეთ ჰუსეინოვმა, რომელმაც, როგორც პრემიერმინისტრმა, სცადა ძალოვანი სტრუქტურების წარმართვა პრეზიდენტის წინააღმდეგ. მაგრამ მათ მხარე არ დაუჭირეს პრემიერმინისტრს და ალიევს მიემხრნენ. პრეზიდენტმაც არ დააყოვნა და ძალოვანი სტრუქტურების საექვსო, მერყევი პირობისაგან განშინდა. კერძოდ, გადააყენა ეროვნული უშიშროების მინისტრი ნარიმან იმრანოვი და თავდაცვის მინისტრი მამედრაფი მამედოვი, არმიის უშიშროებისა და შინაგანი ძალების ძირეული რეორგანიზაციი მოახდინა და კიდევ უფრო მეტად განიმტკიცა

პოზიციები. უკანასკნელი ამ-
ბოვების დროს ძალგადა-
სტრუქტურების შეწყობილმა
და პროფესიულმა მოქმედე-
ბებმა დადასტურა, რომ
ინისი ქვეყნის დამოუკიდებ-
ლობის აღდგენის შემდეგ მი-
რველად სახელმწიფოში სტა-
ბილურობის გარანტიად იქცე-
ნენ. მიუხედავად ამისა, რო-
გორც მიმოხილვებში მი-
იჩნევენ, ალიევის ადმინისტ-
რაციამ არ უნდა მოადუნოს
სიფხიზზე, რადგან, ჯერ ერ-
ოი, აზერბაიჯანის ტერიტო-
რიის მნიშვნელოვანი ნაწი-
ლი სომხეთის მიერაა ოკუ-
პირებული, ხოლო ჩეჩნეთის
ომში ეს რეგიონი განუწყვე-
ტელი არასტაბილურობის
კერად აქცია. გარდა ამისა,
გაუარესდა ურთიერთობა
მოსკოვსა და ბაქოს შორის,
რის დადასტურებასაც წარ-
მოადგენდა რუსეთის სასარ-
ღვრო ჯარების სარდლის ან-
დრია ნიკოლაევის მიერ აზე-
რბაიჯანში ჩასვლაზე უარის
თქმა. ამასთან ერთად ისიც
შენიშნა ითქვას, რომ მოსკოვმა
აზერბაიჯანი, ფაქტობრი-
ვად, ბლოკადაში მოაქცია.
ჩეჩნეთის კრიზისის დაწყები-
სთანავე შეწყდა საერკინიგო
მიმოსვლა მოსკოვსა და ბა-
ქოს შორის. გასული წლის
დეკემბრიდან მოსკოვმა
მთლიანად ჩაქცა აზერბაი-
ჯანთან თავისი საზღვრები,
რამაც აზერბაიჯანის ეკონო-
მიკა მძიმე მდგომარეობაში
ჩააგდო, რადგან ქვეყნის ექ-
სპორტ-იმპორტის 70 პრო-
ცენტი სწორედ რუსეთის
ტერიტორიაზე მოდიოდა.

აზერბაიჯანული
პრესის მიხედვით

ჩვენთვის მნიშვნელოვანია

როგორც ჩენჭეთის პრეზიდენტი, ჯოჯოხაძე დუდაგვის თანაშემწემ მიიღუნ საღამოებმა განაცხადა, ჩენჭეთის „ოკუპაციის“ (ასე უწოდებენ დუდაგვის მომხრენი ფედერალური ხელისუფლების დასაჩინობას აქ „კონსტიტუციური წესრიგის აღსადგენად“) პირობებში დიღუბა 27ათასი შვიკლიობიანი მაცხოვრებელი, რომელთაგან 4 ათასი ბავშვი და 12 ათასი ქალია. ჩენჭეთის ხელმძღვანელობის მონაცემებით, სხვადასხვა სახიათის ქროლიბა და სხეულის დაზიანება მიიღო 80 ათასმა კაცმა, რომელთაგან 22 ათასი საშუალო ინვალიდად დარჩება. აიყარა და დტოლილეობდა იქცა 340-350 ათასი ადამიანი. ჩენჭეთის მხარე რუსეთის დანაკარგებსაც აქვეყნებს და მიიხნეს, რომ რუსეთის მთავრობა“ შეგნებულად აყალიბებს ამ ციფრებს. ჩენჭეთის თბე, რუსეთის მხარეს დაუჯდა 18 ათას მოკლულ ჯარისკაცად და მოციტრად, 70 ათას დატრილად, რომელთაგან 20,5 ათასი ინვალიდად დარჩება. 90 დლიანი ომის დროს, ჩენჭების მონაცემებით, მათ ტყვეად ჩაიღეს 2,4 ათასი ჯარისკაცი და ოვიცირი. ამითგან 500 გადაეცა შშობლებს, 100 გაცვალებს ჩენჩე მებრძოლებზე, 20 კაცის გვაში გადაეცა რუსეთის ჯარების სარდლობას ჩენჩეებზე გასაცვლელად, ჩენჭეთის მხარე ამტკიცებს, რომ „პატიოსანი სიტყვის“ საუბრელებზე მათ 860 რუსი ტყვე განათავისუფლებს, სადღისოდ კი 940 რუსი სამხედრო ტყვე ჰყავთ. რაც შეეხება სამხედრო ტენიკას, ჩენჩების მონაცემებით, მათ მოსკეს ერთი-სტრატეგიული პოზიბაშენი, 17 მოიერიშე 25 63 ვერტმფრენი, 1100 ჯავშანტექნიკის ერთეული, დაასლოებით 600 სატრანსპორტო საშუალება და სამი პოტენიური ხიდი სასროლი იარაღისა და ტყვი-წამლის აღრიცხვა ვერ ხერხდება, რადგან ჩენჩები მათ ისევ პოროლიონ თყენებენ. ჩენჭეთის პრეზიდენტის ოფიციალური წარმომადგენლის განცხადებით, ამ რესპუბლიკის ტერიტორიაზე საბრძოლო მოქმედებებმა რესპუბლიკის სახალხო მეურნეობას 46-52 მილიარდი ამერიკული დოლარის ზარალი მიაყენა. რუსეთის არმიამ მილიონად მოხსო ექვსი დაბა და სოფელი, ხოლო ჩენჭეთის 80 დასახლებული პუნქტი საწილობრივ იქნა დანგრეული.

გერმანული პრესის მიმოხილვა

18-25 მაისი 1995

„ზოდლიოჩე ციტუნება“ გამოქვეყნა გაეროს დამკვეთებელთა ცნობა აფხაზი მილიციელების მიერ გალის რაიონის სოფლების დარბევის შესახებ ამ ფაქტთან დაკავშირებით, საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურის ბატონი ედიუარდ შევარდნაძის მიერ გაკეთებული განცხადების ტექსტსა საქართველოს საელჩომ თარგმანა გერმანულად და გერმანიის ყველა მნიშვნელოვან გაზეთსა და რადიოტელევიზიას დაუზავნა. გაზეთის ცნობით, გაეროს ექიმები აფხაზების 10 ადამიანის ნაწილები გვამს, საედიციონო დაზიანებებს აღმოაჩინეს 35 ადამიანი, მოსახლეობამ იძიება კარგად ადამიანის დასაჩინებელი გვამი, გვირგვინი უფლავდა და დაკარგული გაეროს ცნობით, 400-დან 666-მდე აფხაზი მილიციელი დაესხა თავს გალის რაიონს და გაუგონარი ტერორის ქვეშ მოექცა ქართველი მოსახლეობა. მათ დარბივის და გაძარცვის ქართველების სახლები, გაეროს დამკვეთებელ რონ რედფორდი აინიშნავს, რომ ამ მოვლენებმა გაართულა აფხაზეთში 260 ათასი ქართველი ლტოლვილის დარბევის სატიხა.

გერმანული პრესის ყურადღების ცენტრში კვლავ დგას ნატო და მასთან დაკავშირებული პრობლემები. ბელ-
გიაში სულ უფრო აქტიურად მოითხოვენ ნატოს გენერალ-
შტაბში მდივნის ვილი ჯლასის გადადგომას გამოძიება სო-
ციალისტური პარტიის მიერ ქრთამის აღების საქმეში სულ
უფრო წინ მიიწევს, ახალ-ახალი ფაქტებით მდიდრდება და
ახალ-ახალ სახელებს აკლენს, რამდენიმე დღის წინ ბელგიის
საგარეო საქმეთა მინისტრმა ფრანკ ვანდენბურგმა აღიარა
რომ იტალიური ფორმა, „პულეუსისკაგო“ აღებული ორნაზე-
ვარი მდიდრი მარკა მისი პარტიის ბანკის სხურეზინანსებზე
(ივ. 1989 წლიდან სოციალისტური პარტიის თავმჯდომარე
რეზინანსი) და 1991 წელს პარტიის ზანზინდარს ადულის დაწვა
ფორმანა რაც და უკანასკნელმა არ შესარულა, ზანზინდარს
ამგვარად დაგვებულად და თავის ჩვევებში უარყოფს პარ-
ტიის ხელმძღვანელობის მონაწილეობას და საქმეში საგა-
რეო საქმეთა მინისტრმა ნენაქიფდლობით აღიარა, რომ
იტალია ქრთამის შესხება და დაკავებული თანამდებობიდან
გადადგა საგარეო საქმეთა მინისტრის პლატინა იძუელ-
ბულის წლის ვილი ჯლასის მანკა გაიხსენოს 1989 წლის
მოვლენები ნატოს დიპლომატიურ წრეებში უმეტესობის
ზნა, რომ ვილი ჯლასი უნდა გადადგეს ჯლასის გადადგო-
მის წინააღმდეგი არაა ნატოს საქმე, გაშიერგობა და ნატოს
წევრი ზოგადიერი სახელმწიფოს მთავრობა ამასობაში ვი-

ლო კლასმა „გაიხსენა“, რომ 1989 წლის იანვარში
ვანდენბურგთან და ბელაგის მაშინდელ შინაგან საქმე-
თა მინისტრთან ერთად ესწრებოდა სხდომას, რომე-
ლზეც გაიხსენადნენ იდილოურ ღერძმა, „არაუცხე-
გან“ ვერტმფრენების უიფლის საკითხს, მაგრამ არც ერთ
მინისტრს, კლასის თქმით, ქრთამის შესახებ არაფერი
სცოდნია. ვილი კლასი ამ საქმეზე მერს არაფერის ამ-
ბობს, ნატოც თავს იკავებს კომენტარისგან.

რამდენიმე უცხოურ გაზეთს მათ შორის გერმანულ „დეი ლეზუ“-ს, ინტერვიუ მისცა რუსეთის გენერალური შტაბის უფროსმა კონსტანტინე კოლდენსკივამ. მან აღნიშნა, რომ ჩინეთში ამჟამად 30 ათას რუსი ჯარისკაცი იმყოფება და მათ ხელშეწყობის არა მოსკოვი, არამედ ადგილობრივი კომანდანტურა: რომ რუსეთის გენერალური შტაბის დამუშავდება ელცინის შორის არ არის უთანხმოება; რომ ელცინის ომში რუსეთს არ დაუშვა შეცდომები და ყველაფერი სტრატეგიული კონცეფციის მიხედვით განხორციელდა. კოლდენსკივამ უთქვამს, რომ მისთვის გააკრიტიკა ნატოს დაცემით ექსპანზია აღმოსავლეთის მიმართულებით. მან აღნიშნა, რომ ელცინის უწყვეტად ნატოს გაჯანთობების გამო სრულიად საძირკველი და გენერალური შტაბიც მის შარს იზიარებს. კოლდენსკივამ აწრთო, ნატო არაფერ უნდა გაჯანთოვდეს არამედ საერთოდ უნდა დაიშალოს, რადგან იგი, „დასავლეთისთვის ცივი ომის დროს“ კო საჭირო, დღეს კი მისმა არსებობამ უარი დაკარგა შეთხვევითი არ არის, რომ ნატოს ხელშეწყობილია ახლა მათი მთავარ ყურადღებას შეიძლება შესწავლინებულ ოპერაციებს უთმობს, ისიც მიხვდა, რომ ჩინეთში მოექცა და მთავარად მუწუქა აღარ ექნება“. კოლდენსკივამ გააკრიტიკა აგრეთვე ევროპის უმსოფრთეს და თანამშრომლობის ორგანიზაციის პოლიტიკა რუსეთთან მიმართებაში, ჩვენ ვერ შევძლებთ იმას, რომ სხვები წყვეტენ, სად და როგორ განვაღოთ ჩვენი ჯარები და როგორ შევარაღოთ ისინი. ეს ჩვენი საზღოა და ჩვენც დავაფრუტავთ და როგორ განვაღოთ ჩვენი ავიაცი? ელცინისა და კოლდენსკივას შორის ნატოს დაშლის შესახებ სანტიკრუტო გამოცხადებები ჰქონდა პრესაში. კომენტატორების აზრით, რუსეთს მართლა ნატოს დაშლა კი არ უნდა, არამედ „დეი შეიღებოთ“ ერთად მერცხე, ნამდვილ წევრად ნატოში შესვლა და ახლა „ალეფოვსკი“ მიდის, რომ ამ გზით მანც დაიწყო და ახსნა ავიაციის პრეზიდენტმა ბილ კლინტონმა.

გრძელად წერილი მისწერა ელცინს, დააწმუნა იგი, რომ ნატოს გაჯეროება რუსეთისთვის საშიში არაა და მიუთითა ნატოს 1990 წლის განცხადებაზე, რომელშიც ვარშავის ხელშეკრულების ქვეყნები მტრებად აღიარ მიიჩნეოდნენ. რუსეთის მთავარი საუვედლო ნატოს მიმართ ეს ისაა, რომ შპს დრსსად არ მიიჩნევენ, უფრო აქტიურად ჩაერთოს ნატოს ადმოსავლეთში გაჯეროების დისკუსიაში. ქლინთონის პოზიციას, რუსეთს გაუქარწყლოს ნატოს გაჯეროების გამო იზოლაციას, ან მოქცევის შიში, იზარბაზევ ეცრობის გაერთიანების ქვეყნების საგარეო საქმეთა მინისტრებიც, რომელთაც ამასწინააღდეგ შეხვედრაზე აღნიშნეს, რომ რუსეთს გარანტია უნდა მისცნ და ნატოს გაჯეროება მისთვის საშიში აღარ იქნება. რუსეთის საუთლებზე უნდა მიეცეს, ნატოს მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების წინ გამოთქვას თავისი პოზიცია. საფრანგეთის, გერმანიისა და ესპანეთის მინისტრების ან შეხვედრაზე იხიცი აღნიშნეს, რომ ყველაფერი ეს, ისევე, როგორც რუსეთს და ეცრობის გაერთიანებას მოუბრუნებს სხვა ხელშეკრულებებზე ხელის მოწერა, შესაძლებელი გახდება მხოლოდ ჩენწისთვის კრიზისის მოგვარების და „შევიდობისთვის თანამშრომლობის“ ხელშეკრულების ყველა პუნქტის შესრულების შემდეგ.

გერმანულ პრესაში გამოქვეყნდა ცნობები იმის შესახებ, რომ 9 მაისს მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების დღე მიძღვნილ საზეიმო ცერემონიალში მონაწილეობის საშუალებად მოსკოვში ჩველენ პრეზიდენტ ქლინთონი და ფედერალური კანცლერი კოლა ქლინთონი და კოლოც მოსკოვში იმ პირობით ჩადნა, რომ იქ არ გაიმართებდა სამხედრო პარადი და ზეიმი სამკაქალაო ზასათის იწინება. ქლინთონის დაწაწეუბილებას ჩადენს მოსკოვში, რესპუბლიკული კრიტიკა მოჰყვა მათი აზრით, ქლინთონი ელკონათ სტუმრობით თვალს ზუქავს ჩენჩენი მიმდინარე მოვლენებზე და „რასწორი სტანდარტს“ უშუაღს მოსკოვსკენ ამ მოვზაურობის მომხრეთა აზრით კ, დღეს „სენადღის გაზეთებს“ უფრო მიზანერეულიანი მოქმედება რიგებს თავის დროზე რომ არ ცედა გორამაოვთან დაპარაკ იმ მიზეზით, რომ ადენაიში სსრკ ადამიანი უფლებების არღვევდა ცივი ომის დასრულება ვერ მოხერხებოდა მსახვი სიტუაყაა დღესკ ჩენჩენის საეთის მოვარება დიპლმატიათა და რუსეთის იმთავრობით არ

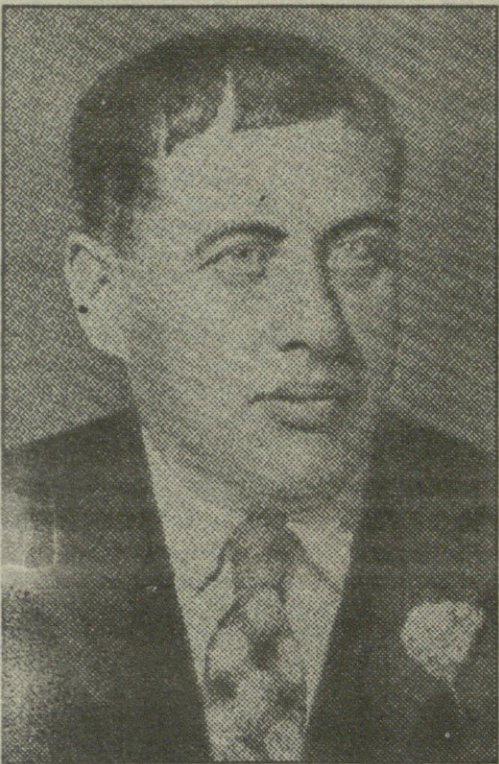

უნდა მოხდეს, არამედ, პირიქით, მასთან დიალოგით. ახე რომ, ქვინთონის რუსეთში ჩასვლა ომის დამთავრებისა და ორბოცდათწლიანი მშვიდობიანი წარსულის ზეგის კი არ სახავს მოზნად, არამედ, ზვალინდელო მშვიდობის ჯანმეკიცებას.

ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის კონვენციის (კიშო პარიზში 52 ჰექტარის წარმოადგენელი მონაწილეობდა. ისინი შეთანხმდნენ სტაბილურობის პაქტის დადებაზე, კონვენციის გასწავს პაქტის სულისკანთა მამად ედუარდო ბალაღურბა, რომელმაც დაუტოვა, რომ ევროპისთვის მხოლოდ ორი ალტერნატივა არსებობს: იგი ან მსოფლიოს სკენის უშიშვნელოვანების ფეხურ გახდებდა: ან საერთოდ დაკარგავს თავის მნიშვნელობას და ისევ გაეცნევა ომებს, როგორც მიიღო ან საუკუნის განმავლობაში ხდებოდა. კონვენციის კიშო შეუშავებული 15 ბუნებრივი განცხადება ხელმოწერის ავადღებულებს, მისცნეს ისეთი ევროპა, რომელიც ხალხის საშუალებას მიუტანს, დემოკრატიის პრინციპებით იცხოვროს, პაქტი სკენ ადამიანთა და უშიშროებისათა უფლებების და დამაჯარიმებანი თანამშრომლები ურთიერთობა, გერმანიის საგარეო საქმეთა მინისტრმა კლუსი კიკელიძე ან განცხადების ძალიან მნიშვნელოვანი უწყობა.

„ზოუდლონიჲ ციტიუნებაჲ, სათაურით „გრაჩოვის გამოცემაჲ“, გამოაქვეყნა შედგენი შინაარსის ცნობა: რუსეთის თავდაცვის მინისტრი პავლე გრაჩოვა საქართველოში მოინათლა, იცუობინება იტარ-ტასხი. მოინათველის ცერეონია ჩატარდა თბილისიდან ჩრდილოეთით, საქართველოს საყოფიერ საშენებლო გზაზე მდებარე სოფელ ანანურის ტაძარში. გრაჩოვის სათაღა გზიდა მისი ძველი მეგობარი, საქართველოს თავდაცვის მინისტრი ვარდიკო ნაღიბიძე. გრაჩოვა წინა დღეს თბილისში რუსეთის პარტიზანთის საქართველოში ბაზების შექმნის საქმე მოაგზავრა.

გერმანიაში საქართველოს
საელჩოს კრესხამისაქური

ხვალ, 2 აპრილს, "ცისფერყანავითა" ორდენის ერთ-ერთ უთვალსაზრისოეს წარმომადგენელს ტიციან ტაბიძეს დაბადებიდან ასი წლისეულობა.

პოეტის ტრაგიკულად დაღუპვიდან თითქმის სამოცი წელია გასული, მაგრამ მის ლექსს შუქი და ელვარება ოდნავადაც არ მოკლებია. ტიციან ტაბიძემ ახალი ინტონაციებით, იშვიათი ფერწერული ხატებით გაამდიდრა ქართული პოეზია; მისი ყოველი სიმღერა გულიდან არის ამოთქმული, სუნთქვასავით ლაღი და ბუნებრივია. ტიციანის სტრიქონს ერთგვარი ხორკლი დაჰყვება, მაგრამ ეს ნაკლად სრულებითაც არ აღიქმება, პირიქით, თავისებურ შნოსა და ლაზათს აძლევს მის მღელვარე, ვაჟკაცურ ხმას.

„დავბადებულვარ, რომ ვიყო მონა და საქართველოს მედგას უღელი“ — ეს ფიცივით წმინდა და უმაღლესი შთაგონებით ანთებული სტრიქონები მხოლოდ მის ბაგეებს შეიძლებოდა დასცდნოდა.

შთამომავლობა ჭეროვნად აფასებს ტიციან ტაბიძის ღვაწლსა და მნიშვნელობას. საამაყო იმის გაფიქრება, რომ ბოროტი ძალების მიერ უღმრთოდ დაფლეთილი მისი ლამაზი სიცოცხლე მისსავე დიდებულ ღირსიულ ქმნილებებში განაგრძობს ფეთქვას.

ბატარა ძაღლები უყვებენ მთვარეს,
თვალეზზე ძილი არ მეკარება.
მეტი რა მქონდა მოსაპარავი
და ამ ძაღლებმა ძილიც მომპარეს.

მთვარე თანდათან დაბლა ეშვება,
ჩამოეფარა ქოროლლის ცინეს,
დაადგენ თბილისს მთები ეშვებად
და სადარაჯო ფარი აიღეს.

ჩემო ძვირფასო და ტკბილო დედა,
ჩემო თბილისო, გულის ლანჯარო...
ძალი ძაღლური ქებას გიბედავ,
რომ მშის ამოსვლა ყვეფით გახარო.

ოქროყანიდან დავფურებ შენ ბჭეს
და სიხარული ძვალრბილში მივდის,
ასეთი ბედი რომ მომანიჭეს —
ბატარა ძაღლი გიცავდე თბილისს...

მეზარ კვიტაიშვილი

მას, გამარჯვება...

პოლო იაშვილს

ჩემი სონეტი მოელოდა ეპიტაფიას,
სიამის ტყუბი — სიამითაც ვიყოთ ტყულები.
საქართველოს მზე გაანათებს სიცოცხლეს ლამაზს,
მაშინაც, როცა პოეზიით დავიღუპებით.

სხვა მეგობარმა და პოეტმა გვადარა აღმასს,
ვიცი, გავტყუდებით და არასდროს მოვილუნებთ,
ძველ პოეზიას კადნიერად ვახურავთ ჩაღმას,
მაგრამ სავსეა სიყვარულით თვალის უბები.

წითელი ხარის გაძლევდა მაგარი ჭიში
და იალღზე შენ იქნები მუდამ წინამძღვრად,
ამიტომ არ აქვს არც ერთ ფანქვლს აქამდე შიში.

რომ მოვედებით საქართველოს ლექსის ნიაღვრად,
ყველას გვინდოდა ყოფილიყო ჩვენი ამარა,
მაგრამ ჩვენ ძმობას დღეს გიბრძანებს შენი თამარი.

სერგეი ესენინს

გაუხედნავი კვიცი იყავი
და სისხლიანი, როგორც ჩაღატარი.
დარჩები ლექსში გაურიფავი,
ცოდვდა, ამ ლექსს საფლავში გატან.

მოგდევდა სევდა დიდ ტრამალების
და მოატანე დარიალამდე.
სული სულს როგორ დავმალავა?
ჩვენი თვალებიც ცრემლით დაღამდენ.

განა შენ დარჩი მარტო ცოცხალი,
რომ გადარჩენა არ გახარებია?
ვინ დაითვალის ცრემლის კურცხალი,
სირცხვილი, რაც გულს გაჰკარებია?

გდიოდა ლექსი შენ, როგორც სისხლი,
მოურჩენელი გულის იარა.
თავის სიკვდილით თავს ვერ დაიხსნი
და სისხლი მხოლოდ სისხლს ეწიარა.

გამთენიასს ზაშის დიდ ქვაბში
ხარშავდა კეპკას მთვრალი პაოლო.
ყინვას გაჰქონდა გარეთ გაშვავი,
სიკვდილმა წელი მაგრად ჩაგავლო.

არ გამოცვლიდა ზომ პოეზია —
მუჭები ცისკრის კარებს აღებენ,
მხოლოდ ჩვენ სხვა დრო წამოგვეწია,
ჩვენც ალბათ სადმე ჩაგვაძაღლებენ.

და გულში სტირის შენი ანდერძი:
სადღეგრძელოში გვანსოვდე მარად.
წითელ ღვინოში — შენ პურის კერძი
წამოიწრდები სისხლის ტომარად.

ღმერთი და სწულდ... არა ვართ შორი,
მონღოლის სისხლი გვიღულს ორთავეს,
სული და... და მერე ძორი...
ძორიც ძერებდა.

ასე უფირდა ალბათ ამირანს,
რომ დაუღწევს ჩვენსავით მკერდს...
შევსვამთ საწამლავს... ჩვენ როგორც მირონს,
პირველად შენ სთქვი ეს ალავერდი.

ჩოფურაშვილთან ვიყავით წუხელ,
შენზე ღრიალით გასკდა არღანი.
საკუთარ ძმასაც ვეღარ გავუმხელ,
რაც ჩაკირულა გულში ბაღამი...

სამწუხაროა ყველა ესენი
და უფრო მწარე კიდევ ის არი,
ლამაზო ბიჭო სერგეი ესენინი
ცოცხალს არ გესმის ეს საფიცარი...

ამანაგებო, თუ ღრმა დღეში
ჩვენი თავებიც სადმე დაგორდეს,
ყველამ იცოდეს სხვა პოეტებში
ესენინ ჰყავდა ძმად ციხეფრ ორდენს...

მე ყარაღაბა მოგკლავს არაბოზე

ჩამოშრდა უკან მე ჩერჭეტით,
ვუახლოვდები ჩვენსკენ დარიალს,
დამშრალი თერგი ერთი წვეთია,
მაგრამ წღვასავით გულზე გადარს.

წამეტყა თავზე ცა გარღვეული,
და ცაზე კიდევ სხვა მუინვარის ცა,
და დარიალით გადარეული
თვალებს ცრემლების თერგი მირეცხავს.

და გადავყურებ აღმას უფსკრულებს,
კვალდაკვალ ჩემი დემონი მომდევს,
ვხედავ გიგანტის შოლტის მუხკულებს
და რკინის ბაწარს, ყელზე რომ მომდევს.

ვიცი, მომელის მაინც ეს ბედი,
და ისიც ვიცი ჩემზე ახია,
ძვირფასო, არ ვარ, იცოდე, უბედი,
ან თავის მოკვლა რა ტრაბახია.

მაგრამ მიტაცებს ქარიშხალივით
ამ თვალუწვდენი ხრამების ფსკერი,
ვიცი, ქალი ხარ, ყველა ქალივით
ვიცი, ამასაც ეტყვი უცქერო.

მინდა, რომ ვიყო მწირი გულადი,
საშინელ ღამეს ვეფხვი რომ დაბდღვნი,
ვარ ავსებული შენით გულამდე
და მოვარდნილი ცრემლების წარღვნი.

მინდა მოვიფრთხნა ამ შარავაზე,
მინდა გავისხნა გული ალაღი,
მე ყარაღაბა მომკლავს არაგვზე,
შენ ჩემს სიკვდილში არ გიღევს ბრალი.

რია-რია

მივალ, მივდივარ და მივიმდერი,
თან საქართველოს მიმაქვს ოცნება,
ვარ გაუთლელი ლერწამის ღერი,
ტუჩბოლებდლად რომ იოცნება.

ათასი გული ერთად რომ მქონდეს,
ათას გულს ერთად ამოვიკრიდი,
ოღონდ, ლამაზო, არ დამიღონდე,
მანსენე კაცად, როცა დაგპირდე.

ათას საღამურს გააქვს გუგუნი,
ერთად ამღერდენ გურიის მთები,
თუ ამ სიმღერით სიკვდილს მარგუნებ,
არც სიკვდილისთვის დაგემდურები.

ერთ საწყალ პოეტს ამაზე მეტი
სინდისით აღარ მოეთხოვება,
დამადეთ გულზე ტყვია ცამეტი,
მაგ თქვენი მამის სულის ცხოვნებას.

ლექსი მეფეარი

მე არ ვწერ ლექსებს... ლექსი თვითონ მწერს,
ჩემი სიცოცხლე ამ ლექსს თან ახლავს.
ლექსს მე ვუწოდებ მოვარდნილ მეწყერს,
რომ გაგიტანს და ცოცხლად დაგმარხავს.

მე დავიბადე ამრილის თვეში,
გაშლების გაშლილ ყვავილებიდან,
მაწვიმს სითვითი და წვიმის თქვენი
მოდის ცრემლებად ჩემს თვლებიდან.

აქედან ვიცი, მე რომ მოვკვდები,
ამ ლექსს რომ ვამბობ, ესეც დარჩება,
ერთ პოეტს მაინც გულზე მოხვდება
და ეს ყუფა გამოსარჩლებად.

იტყვიან ასე: იყო საწყალი,
ორპირის ფშანზე გაზრდილი ბიჭი.
ლექსები იყო მისი საგზალი,
არ მოუცვლია ერთი ნაბიჯი.

და აწვალბდა მას სიკვდილამდე
ქართული მზე და ქართული მიწა,
ბედნიერებას მას უმაღლედნენ,
ბედნიერება მან ლექსებს მისცა.

მე არ ვწერ ლექსებს, ლექსი თვითონ მწერს,
ჩემი სიცოცხლე ამ ლექსს თან ახლავს.
ლექსს მე ვუწოდებ მოვარდნილ მეწყერს,
რომ გაგიტანს და ცოცხლად დაგმარხავს.

ოქროყანა

ბატარა ძაღლები უყვებენ მთვარეს,
მთვარე თანდათან ჩამოდის დაბლა;
თითქოს ვარსკვლავებს წილი უყარეს,
ცვივა ვარსკვლავი ეღვების სახლად.

თუ ჩემი ძმა ხარ, ერთიც მიმღერე
და დაუწოკებ მიწას მუხლებით.

— მას, გამარჯვება, ტკბილო სიცოცხლე,
დავრჩებით ერთად ჩვენ განუყრელი.

ვინ მისცა ფერი მუხრანის ღვინოს,
ვინ მისცა ფერი არაგვის ველებს,
სანამდე უნდა, რომ მზედ ეღიროს
გავარდნილს ოქროს თაველებს!

სხვა რომ მოკვდება, მისთვის რა არი:
წავა, გაქრება, როგორც სიზმარი,
მე კი რა ვუყო ამ გოლიათ მთებს,
რომ ქონდრის კაცსაც დედად აგანთებს.

ნეტა, სადა აქვს ამ ზვარებს ბოლო,
ვინ ღარგო ერთად ამდენი ვაზი.
სწოხს აღარ გქონდეს სულაც სამშობლო,
ანდა არ იყო ასე ლამაზი!

— სხვა საქართველო მაინც სად არი?
რომელი კუთხე, რომელ ქვეყნისა?
ვის თუთქავს ასე ცეცხლის ღადარი,
ქვეყნად საშოთხე სხვას ვის ეღიროს?

დავბადებულვარ, რომ ვიყო მონა
და საქართველოს მედგას უღელი;
— მას, გამარჯვება, ტკბილო სიცოცხლე,
დავრჩებით ერთად ჩვენ განუყრელი.

გომბორის მთაზე

ს.შანშიაშვილს და ბ.ლენინიძეს

დაიფშვნა, მაგრამ მაინც აქამდე
თავის ნანგრევებს უძლებს უჩარმა,
გასტანოს, ძმებო, ჩვენ სიკვდილამდე
ამ სიყვარულის ლექსის გუჯარმა.

ასეთი იყო ის ღამე მაშინ,
განტანეს რომ ციდან მოესმა რეკა.
დღესაც ქვეთინიტი სტირიან ცაში
გავა-ფშაველას ღვია და დეკა.

და სართიქალის მეთარე საჭო,
ჩვენთვის აკაკის მღერის „სულიკოს“.
ჩვენც ზომ იმისთვის გვეყოლია სატრფო,
რომ ისიც ასე დაკარგულიყო.

აშულმა თავის სთქვა აშულური,
სხვა სათქმელი აქვს ამ ჩვენს სამებას,
მაგრამ გაგინდა სიტყვა უძლური
და სათითაოდ ენა დაგვება.

მელიტა, ნინო, რძალი წენარი
მშვენიერებით შეგმოსა კალთები ვანეთს,
დაქალბუღი ვეფხვიც ეგ არი,
ბეწვის ხილიდან საშოთხე ვნახეთ.

დედის რძესავით ტკბილა ღამე,
იორი ჩვეფით ოცნებას არწევს.
გამოვა წამით გომბორზე მთვარე
და გორგასლანი ხმალით გაღაწევს.

გაბრიელ გარსია მარკესი

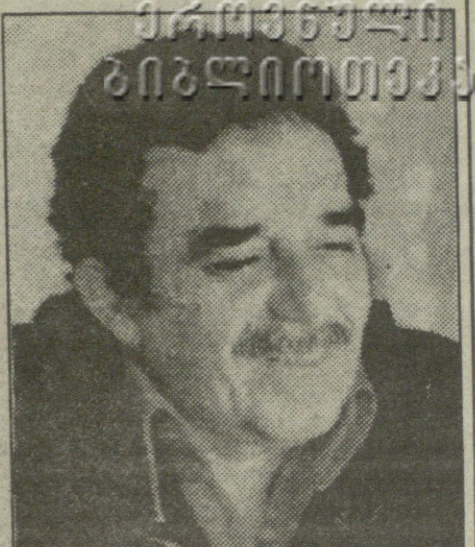
ახალგაზრდა მთარგმნელის თეა გვასალიას სახელი უცხო არ უნდა იყოს ესპანურენოვანი ლიტერატურის მოყვარულთათვის. 17 წლის იყო თეა, როცა პირველი თარგმანი — გაბრიელ გარსია მარკესის მოთხრობა „დიდფრთხიანი მოხუცი სენიორი“ გამოაქვეყნა ახალგაზრდულ გაზეთში. მას შემდეგ ჟურნალებში „საუნჯე“, „ცისკარი“, „განთიადი“, „დროშა“ და გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოში“ რეგულარულად იბეჭდებოდა მის მიერ თარგმნილი გაბრიელ გარსია მარკესის, მიგელ ოტეო სილვას, ტორსო დე მოლინას თუ ანტონიო მაჩადოს ნაწარმოებები. ჟურნალებმა „ხელოვნებამ“ დასტამბა ფედერიკო გარსია ლორკას პიესა „იერმა“.

თეამ ესპანურის სწავლა თბილისში დაიწყო, შემდეგ კი მადრიდის უნივერსიტეტის პროფესორის ლუის ხილის მიწვევით ჯერ მადრიდის უნივერსიტეტში ისმენდა ლექციებს, შემდეგ — ნავარის უნივერსიტეტში.

გამომცემლობა „გულანმა“ უკვე დასტამბა მის მიერ თარგმნილი ორი წიგნი: გაბრიელ გარსია მარკესის „სახლგაო კატასტროფაში მოყოლილი კაცის ნაამბობი“ (აქვე შევიდა მარკესის გახმაურებული ნაწარმოები „პოლკოვნიკის არავინ სწრეს“) და „ლათინური ამერიკის მწერლობა“, სადაც მარკესის მოთხრობებისა და რომანის „ფოთოლცვენი“-ს გარდა დაბეჭდილია მიგელ ოტეო სილვას რომანი „როცა მეტირება არ ვტირი“.

სერვანტესის საზოგადოების გამომცემლობა „იომი-სა“ ამზადებს მორიგ წიგნს, რომელშიც თავმოყრილია გაბრიელ გარსია მარკესის ბოლო ორი რომანი „სიყვარული ჟამიანობის დროს“ და „გენერალი თავის ლაბირინთში“.

მოთხრობა, რომელიც ჩვენი გაზეთისთვის შევარჩიეთ, ავიღეთ წიგნიდან „თორმეტი პილიგრიმული მოთხრობა“. წიგნი 1994 წელს გამოიცა ესპანეთში. თეამ უკვე დაასრულა მისი თარგმნა.

ტრამონტანა*

ის ერთადერთი ენაზე, ბარსელონის მოდურ კაბარე ბოკაოში, მის შემზარავ სიკვდილამდე რამდენიმე საათით ადრე. შედ ტურისტებს მიემყვდით კუთხეში და ცდილობდნენ კადაქსში წაეყვანათ ფიესტის გასაგრძელებლად. თერთმეტი იყვნენ, ერთ-ნაირად ლამაზებსა და ვინროთეოიანებს ოქროსფერი თმა მხრებამდე სცემდათ, რის გამოც ქალისა და კაცის გარჩევა ჭირდა. ბიჭი კი ოც წელზე მეტის არ იქნებოდა, ხუჭუჭი თმა და ნაღვლიანი, გადატყევილი პირისაზე ჰქონდა იმ კარიბულივით, დედები ბავშვობიდან ჩრდილში სიარულს რომ აჩვენებენ. მისი არაბული მზერა ბერ შედ ქალს და ზოგიერთ კაცსაც უბნევდა თავგზას. შედეგს იგი თოჯინასავით შემოესვით დახლზე და ტამის ცემათ უმღეროდნენ მოდურ სიმღერებს, რომ წასვლაზე დაეთანხმებინათ. შემინებული ბიჭი კი უარის მიზეზის ასხნას ცდილობდა, ვიღაცამ ყვირილით სცადა შედეგის დაშოშმინება, მაგრამ ერთი მათგანი სიცილით აღუდგა ნინ.

— ჩვენი, — თქვა მან, — ჩვენ აღმოვაჩინეთ ნაგვის ყუთში.

მე ცოტა ხნით ადრე შევედი კაბარეში მეგობრებთან ერთად პალაუ დე მუსიკაში დავედ ოისტრასის კონცერტის შემდეგ და შედეგის ურწმუნოების შემდეგდარეს ტანზე ამბურძკლა, რადგან ბიჭის მიერ დასახელებული მიზეზი საკრალურად მომეჩვენა. მას გასულ ზაფხულამდე უცხოვრია კადაქსში, სადაც ერთ მოდურ ღუშაში მღეროდა ანტილიურ სიმღერებს, სანამ ტრამონტანამ არ მოუსწრო. მეორე დღესვე გარიდებია იქაურობას და გადაუწყვეტია აღარასოდეს დაბრუნებულიყო კადაქსში, სადაც, მისი ღრმა რწმენით, სიკვდილი ელოდა. რაციონალისტ ჩრდილოელთა ჯგროს არც შეიძლება წმინდა კარიბული ცრურწმენა გაეგო, მით უმეტეს, რომ ტურისტები სიცილითა და იმ სეზონის მიმე, კატალონური ღვინით იყვნენ აღტყინებულნი, რაც კულში აღვირახსნილ იდეებს ბადებდა.

იქ მყოფთაგან ჩემზე უკეთ არავის ესმოდა მისი. კადაქსი კოსტა ბრავას ერთ-ერთი ულამაზესი და საუკეთესო შემონახული სოფელი იყო. იქ მიმავალ მძღოლს დიდი სიამაყე მართებდა, უძირო სრამის თავზე დაკიდებულ, დაკლავილ გზატყევილებს საათში 50 კილომეტრი სიჩქარით მაინც რომ ელო. ძველი, დაბალი, თეთრი სახლები ხმელთაშუა ზღვის მეთევზეთა სოფლების ტრადიციისამებრ იყო აგებული, ასლები კი სახელგანთქმულ არქიტექტორებს დაეპროექტებინათ ისე, რომ ორიგინალური პარამონია არ დაერღვინათ. ზღვსელობა, როცა სიტყვ აფრიკის უდაბნოდან მომადნეს პავდა, იქაურობა ჯოჯოხეთურ ბაბილონად იქცეოდა ხოლმე, ევროპიდან მომყვდარი ტურისტები კი სამი თვის მანძილზე ეცდიდნენ იქაურობას ადგილობრივ მოსახლეობასა და დანარჩენ უცხოელებს, რომლებმაც თავის დროზე მოახერხეს ხელმისაწვდომ ფასებში სახლის შეძენა. სამაგიეროდ, გაზაფხულსა და შემოდგომაზე, როცა კადა-

ქსში ყოფნას არაფერი სჯობდა, ყველა შიშით ელოდა ტრამონტანას — დაუნდობელ და ვერაჯ ქარს, რომელიც, აქაურთა ღრმა რწმენით, სიგიჟის მარცვლებს სთესდა ხალხში.

თხუთმეტიოდე წლის ნინ მე კადაქსის მუდმივი სტუმარი ვიყავი, სანამ ერთ დღეს ჩემს ცხოვრებაში ტრამონტანა არ შემოიჭრა. მე მის მოსვლამდე ვიგრძენი სივითი. კვირა დღეს სიესტაზე ისეთი ნინათრძნობა დამეფულა, რომ რაღაც უნდა მომხდარიყო. ხასიათი გამიფუჭდა, უმიზეზოდ მოვიწყინე და მომეჩვენა, რომ ჩემი შეილება, რომლებიც მაშინ ათ წელზე მეტის არ იყვნენ, მტრულად მიყურებდნენ. ცოტა ხნის შემდეგ, ოთახში საშუალო ხელსაწყოებით დატვირთული კარისკაცი შემოვიდა და კარ-ფანჯრის გამაგრებას შეუდგა. მას არ გაკვირვებია ჩემი უგუნებობა.

— ტრამონტანას ბრალია, — ამხსნა, — ერთ საათში აქ იქნება.

კარისკაცი ძველი მეზღუდური გახლდათ, მუდამ წყალგაუმტარი ბუშლატიო მეზღუდურის ქუდი და მისურით დადიოდა და კანი მსოფლიოს ზღვების პარილებით ჰქონდა დაშაშრული. თავისუფალ დროს მოედანზე ღმინის ეთამაშებოდა ხოლმე მრავალი ნაგებული ომის ვეტერანებს ან ტურისტებთან ერთად მიერთმედა აფერიტვის ტლაჟის ტივერნებში. საოცარი ის იყო, რომ ნებისმიერ ენაზე მოსაუბრე უცხოელს ყველაფერს აგებინებდა თავისი ჩიქორთული კატალონური. მეფილი მსოფლიოს პორტები ჰქონდა მოვლილი, თუმცა არც ერთ ქალაქს შიგნიდან არ იცნობდა, საფრანგეთის პარიზშიც კი არ ვარ ნამყოფი, ამბობდა, რადგან არაფერი აინტერესებდა, რაც ზღვასთან არ იყო დაკავშირებული.

უკანასკნელ წლებში უცებ მოტყდა, ქუჩაში აღარ გადიოდა და დროის უმეტეს ნაწილს თავის პატარა ბუნაგში ატარებდა მარტოდმარტო. სადილს თვითონ იმზადებდა სპირტქურაზე შემოდგმულ თუნუქის ქილაში და ჩვენც გვატკობდა გოთური სამზარეულოს დელიკატესებით. დილადრიან მდგმურებს ჩამოუვლიდა ხოლმე სართულ-სართულ. ჩემს ნაცნობებში ის ყველაზე დაუზარელი ადამიანი იყო თანდაყოლილი მრავალრიცხოვანი ღირსებითა და კატალონიელთათვის ჩვეული მოუხეშავი სინაზით. ცოტას ლამაზაკობდა, მაგრამ სათქმელსთვის პირდაპირ ამბობდა, მეკობა-მოუკიბავად. როცა საქმე არაფერი ჰქონდა, ფეხბურთის პროგნოზის ბიულეტენებს აესვებდა, თუმცა იშვიათად აგზავნიდა დანიშნულებისამებრ.

ჩემ დღეს, სანამ კარ-ფანჯრებს ამაგრებდა, ტრამონტანაზე გვესაუბრებოდა, თითქოს ქარი კი არა, საზოგადო ქალი ყოფილიყო, ურომლისოდაც ცხოვრებას აზრი არ ჰქონდა. მე მიმან გამაოცა, რომ მეზღუდური კაცი ამხელა ყურადღებას აქცევდა მინის ქარს, მაგრამ „ეს ქარი ზღვამდე არსებობდა“, ამხსნა.

ისეთი შთაბეჭდილება მრჩებოდა, რომ

წელიწადი დღეების და თვეების კი არა, ტრამონტანას მიხედვით ჰქონდა დაყოფილი. „მარშან, მეორე ტრამონტანადან სამი დღის შემდეგ, ჭვალი დამადგა“, — იტყოდა ხოლმე. იქნებ ამითაც აისხნებოდა მისი რწმენა, რომ ტრამონტანას შემდეგ ადამიანი რამდენიმე წლით ბერდებდა. მისი მონაყოლის შემდეგ განსაკუთრებით მოგვინდა ამ მომადგინებელი, მაგრამ ნანატრი სანახაობის ხილვა.

დიდხანს ცდა არ დაგვჭირვებია. გავიდა თუ არა მეკარე ჩვენი ოთახიდან, შორიდან სტყენა მოისმა, რაც ნელ-ნელა უფრო მეკვთრი და ინტენსიური გახდა, ყოვლისნამდევად ძალად იქცა და ქარის ფორმა მიიღო. თავიდან ინტერესებით უბერავდა, სანამ ერთ განუწყვეტელ, არაბუნებრივი ძალის ქარიშხლად არ გადაიქცა.

ჩვენი ბინა, კარიბულთა წეს-ჩვეულების სანინალმდეოდ, პირით მთისკენ იყო მიქცეული, ძირძველ კატალონიელთა უჩვეულო გემოვნების გამოისობით, რომლებსაც ზღვა უყვართ, მაგრამ მას არ უტყერენ. ამიტომ ქარი პირისაგან გვეცმდა და ფანჯრის საკეტებს მოგლეჯით ემუქრებოდა.

ყველაზე მეტად იმან გამაოცა, რომ ბუნებაში არავითარი ცვლილება არ მომხდარა და უშუალოდ ცაზე ოქროსფერი მზე ჩახჩახებდა, ამიტომ გადაწყვიტე ქუჩაში გამეყვანა ბავშვები და ზღვისთვის შეგვევლო თვალი. ისინი, ბოლოს და ბოლოს მექსიკის მინისტერებსა და კარბის ქარიშხლებში გაიზარდნენ და ერთი რიგითი ქარი ვერაფერს დააკლებდით. ფეხის წვერებზე გავიარეთ კარისკაცის ოთახის ნინ და დავინახეთ, ძეგვიანი ვერმიშლის თევზთან გამეშვული, ფანჯრიდან ქარს რომ უთვალთვალებდა. ჩვენთვის ყურადღება არ მოუქცევია, ამიტომ კედელს აკრულები გავედით ქუჩაში, მაგრამ ქარს რომ არ წავედეთ, იძულებული გაგხდით პირველსავე ბოძს ჩაეხუტებოდით. იქიდან ვაკვირდებოდით უმოძრაო და გამჭვირვალე ზღვას, სანამ კარისკაცი და მეზობლები არ ჩამოვდნენ ჩვენ სამხელად. მხოლოდ მაშინ დაგრწმუნდი, რომ ტრამონტანას დროს ყველაზე ჭკვიანური საქციელი სახლში ჩაკეტდა იყო, სანამ ღმერთი არ ინებებდა მის დაწყნარებას, მაგრამ ღმერთმა კარგა ხანს ითრია ფეხი.

ორი დღის შემდეგ მოგვეჩვენა, რომ ეს საშინელი ქარი მინიერი მოვლენა კი არა, ვიღაც ერთი ადამიანის ნინალმდეგად გამოდგომის ხილვა იყო და სხვა — არაფერი. ჩვენი სულიერი მდგომარეობით შემოთვებული კარისკაცი დღეში რამდენჯერმე გენახულობდა და ბავშვებისთვის ხილი და ტკბილეულობა მოპქონდა. სამშაბათს, საღილდ კატალონური სამზარეულოს ერთ-ერთი საუკეთესო კერძი, სამაწკეპში ჩახრავული კურდღლის ხორცი, მოგვიზადა თავის სპირტქურაზე. შემინებულივმა მოვიღვინეთ.

ოთხშაბათი ჩემი ცხოვრების ყველაზე გრძელ დღედ მომეჩვენა, რადგან ქარის მეტი არაფერი მომხდარა. მაგრამ ნაშუალამეს უცებ ჩამოვარდნილმა სამარისებუ-

რმა სიჩუმე ყველა ერთდროულად გაგვალგვიდა. მთის ძირში, ხეებზე ერთი ფოთოლიც არ იძროდა. ქუჩაში რომ გამოვედით, კარისკაცის ოთახში შუქი არ ენთო, გამთენიის ცაზე კი ვარსკვლავები კიფობდნენ და ზღვაც მათი შუქით იყო განათებული. დილის სუთი საათიც არ იქნებოდა, მაგრამ შევბამოგვრილი ტურისტები ქვიან პლავს მოსდებოდნენ და, სამდღიანი შესვენების შემდეგ, აფრიან ნაგებს ამზადებდნენ.

ქუჩაში გამოსვლისას დიდად არ დავფიქრებულვარ, რატომ არ ენთო სინათლე კარისკაცის ოთახში. მაგრამ შინ რომ დავბრუნდით, პაერი ზღვასავით გამჭვირვალე გამზდარიყო, მის ოთახში კი ისევ ბნელოდა. გაოცებულმა ორჯერ დავაკაკუნე და პასუხი რომ ვერ მივიღე, კარს ხელი ვკარი. ვფიქრობ, ბავშვებმა ჩემზე ადრე დაინახეს იგი, რადგან შიშით შეპკილეს და უკან გადხტნენ. მოხუცი მეზღუდური, ქურთუხზე დამაგრებული ორდენით, ჭერის ცენტრალურ კოჭზე ეკიდა და ტრამონტანას უკანასკნელი მონაბერით აქეთ-იქით ირწვოდა.

დანალეღიანებულემა გათვალისწინებულზე ადრე დავტოვეთ სოფელი და გადავწყვიტეთ, აღარასოდეს დაებრუნებულეყავით. ტურისტები ისევ მოსდებოდნენ ქუჩებს და ვეტერანთა მოედანზე რამდენიმე მეგობარიც დავინახეთ, რომლებიც ტრამონტანას შემდეგ გამოათებულ გაზაფხულის სხივოსან დღეს თავიდან იწყებდნენ ცხოვრებას, მაგრამ ყველაფერი ეს წარსულის კუთვნილებად ქცეულიყო.

ამიტომ, ბოკაოს ნაღვლიან გამთენიისას, ჩემზე უკეთ არავის ესმოდა, რატომ ვშინოდა ბიჭს კადაქსში დაბრუნების, სადაც, მისი აზრით, სიკვდილი ელოდა. მაგრამ შედეგის დაშოშმინება ვერავინ შეძლო და მათაც ძალით ნათიოიეს ბიჭი მისი აფრიკული ცრურწმენისგან განსაკუთრებულად ფეხგაფხარკალეული მსხვერპლი ფურგლონიან მანქანაში შეტენეს, კაბარეს ორად გაყოფილი ლაზდანდარების ყიფინსა და ტამის ცემაში და კადაქსის გრძელ გზას გაუყვნეს.

მეორე დღით ტელეფონის ზარმა გამაღვიდა. კაბარედან დაბრუნებულს ფარდების ჩამოფარება დამეინწყებოდა და წარმოდგენაც არ მქონდა, რომელი საათი იყო, თუმცა ბალიშზე უკვე ეფინა ზაფხულის დღის ნათელი. ტელეფონში აღეღეებული ხმა გაისმა, რომელიც თავიდან ვერც კი ვიცანი და რომელმაც საბოლოოდ გამომაფხიზლა.

— გახსოვს ის ბიჭი, გუშინ რომ ნაიყვანეს კადაქსში?

ყველაფერს მივხვდი, მაგრამ მოვლენები უფრო დრამატულად განვითარებულიყო, ვიდრე მე ვგანაულოებდი. ნაძალადევი დაბრუნებით გონებადბინდულ ბიჭს შედეგის დაუდევრობით ესარგებლა და გაქანებული მანქანიდან • გადამხტარიყო სრამში, გარდაუვალი სიკვდილის თავიდან ასაცილებლად.

ტრამონტანა — ჩრდილოეთის ძლიერი ქარი
პალაუ დე მუსიკა — საკონცერტო დარბაზი ბარსელონაში

ესპანურიდან თარგმნა
თეა გვასალია

XIII ს. პირველი ნახევრის მეჭურჭლეთუხუცესთა ქრონოლოგიური რიგი, რომელიც განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს შოთა რუსთაველის სახელთან დაკავშირებით, თანამედროვე ლიტერატურაში სავარაუდო, სახით ასე გამოიყურება: 1191-1207 წ.წ. — შალვა თორელ-ახალციხელი; 1207-1220 21 წ.წ. — შოთა რუსთაველი; 1220 21-1245 წ.წ. — ივანე-ყვარყვარე ჯაყელ-ციხისჯვარელი; 1245-1250 წ.წ. — მამურჩა (ჯაყელი-?) და გამრეკელი თორელი.

მამურჩასა და გამრეკელის მეჭურჭლეთუხუცესობას ადასტურებს ორი ისტორიული საბუთი, რომელთაგან პირველია 1241 წლით დათარიღებული „დაწერილი მიქაელ ქართლისა კათალიკოზისა ვაჟე გურამისძისადმი“, ხოლო მეორე — 1241 42 წლებით დათარიღებული „დაწერილი არსენ ჭყონდიდელ-მწიგნობართუხუცესისა მგელა აბულახტარისძისადმი“ (ორივე საბუთი დაცულია საქართველოს ცენტრალურ საისტორიო არქივში, საარქივო-სააღრიცხვო ნომრებით 1448-9253 და 1448-5003). ეს საბუთები რამდენჯერმე გამოცემული. ბოლო კრიტიკული გამოცემა, ადრეულ გამოცემებთან კითხვა-სხვაობების აღნიშვნითა და დედნის ფოტოების დართვით, 1984 წელს განხორციელდა „ქართული ისტორიული საბუთების კორპუსის“ პირველ წიგნში (შეადგინეს და გამოსაცემად მოამზადეს თ.ენუქიძე, ვსილოგავამ და ნ.შოშიაშვილმა).

მიქაელ კათალიკოზის „დაწერილის“ ძირითადი ტექსტისადმი დართული ხელრთვა-დამტკიცებები სწორედ გამრეკელი მეჭურჭლეთუხუცესის ხელრთვით ბოლოვდება (იხ. ამ ხელრთვის ფოტო სურ. 1). თორელთა დიდი საგვარეულოს ეს წარმომადგენელი სხვა წერილობითი წყაროებითაც არის ცნობილი, როგორც 20-40-იანი წლების თვალსაჩინო სახელმწიფო მოღვაწე. რაც შეეხება მეჭურჭლეთუხუცეს მამურჩას, რომლის ხელრთვაც არსენ ჭყონდიდლის საბუთის ასევე ბოლო ჩანაწერს წარმოადგენს (იხ. სურ. 2), გამრეკელისგან განსხვავებით,

ლებრივ ფრჩხილებშია ჩასმული და ამასთან ერთად ქარაგმები „ღსა“ და „ღისა“ (ე.ი. „ღმრთისა“) და „ქკსა“ (ე.ი. „ქართლის კათალიკოზისა“) გაუხსნილად გვაქვს დატოვებული.

პირველი, ოთხსტრიქონიანი ტექსტის შინაარსი ასეთია:

„ქესე, ვითა ქკსა დაუწ(ე)რია ვაჟე გურამისძისა

და და ღსა სწორთა მათითა ხ(ე)ლითა და

უმტკიცებია, მე, გამრეკელი მეჭურჭლეთუხუცესი

გვლყა-ძიება

გამრეკელი და მამურჩა მეჭურჭლეთუხუცესები

რაულ ჩაბუნავა

უხუცეს(ე)სიცა, მოწამე ვარ“ (კორპუსი, გვ. 117).

მეორე, ორსტრიქონიანი ტექსტი უფრო ლაკონურია:

„ქამის ღისა სწ(ო)რთა ბრძანებისაი მოწამე ვარ, მე, მი

წაი მამ(უ)რჩაი მეჭურჭლეთუხუცესი“ (კორპუსი, გვ. 120).

შინაარსობრივად ეს ორი ხელრთვა არაფრით არ განსხვავდება დანარჩენთაგან, მაგრამ, გრაფიკული თვალსაზრისით, აშკარად თვალში საცემია მხოლოდ ამ ორი ხელწერისთვის ნიშანდობლივი ერთი თავისებურება, რომლითაც ისინი მკვეთრად გამოირჩევიან სხვებისგან. გერძოდ, სიტყვაში „მეჭურჭლეთუხუცესი“ გრაფიკა კ აშკარად მხედრულისთვის დამახასიათებელი მოხაზულობით არის შესრულებული (იხ. სურ. №1 და №2), რაც იმ დროისთვის მეტად უჩვეულო პალეოგრაფიულ მოვლენად უნდა მივიჩნიოთ.

მხედრულ დამწერლობაში, როგორც ცნობილია, კ გრაფიკამ დიდი ხნ

გელი დავით მეფისა ქარმაულ გრიგოლ ტაჭნიშვილისადმი“ წარმოადგენს გამოწვევას, რომელშიც ერთ-ერთ ხელჩამრთველს (მეაბჯრეთუხუცეს ტილა აბაზას ძეს) ეს ასო უკვე მხედრული ფორმით აქვს ჩაწერილი (იხ. კორპუსი, გვ. 401, სურ. 68) ასე რომ, გამრეკელისა და მამურჩას ხელწერისთვის ნიშანდობლივ კ ასოს, რომელიც მხედრული მოხაზულობის ჭერჭერობით ყველაზე ადრეულ ნიმუშად უნდა მივიჩნიოთ, მომდევნო ნახევარსაუკუნოვან ინტერვალში ანალოგი არ მოეპოვება.

დახრილი ხაზით ბოლოვდება, რაც მხოლოდ შემდგომ ასოთა გადამხმის შემთხვევაში იქნებოდა გამართლებული.

მხედრულობაში არის მისაღები აგრეთვე ის გარემოება, რომ პირველ ხელრთვაში გამოყენებული „ქკსა“ სრულიად განსხვავებული მოხაზულობით გამოისახება. ისეთი „ქკსა“ ვერ ვხედავთ, მისთვის, მისთვისაც შემადგენელ ელემენტად ნასკვია გამოყენებული, რის გამოც ის სრულ მსგავსებას ამჟღავნებს ე.წ. „მაჩხოტის ძის ჩინთან“ (სხვათა შორის, გამრეკელის ჩ და მით უმეტეს არსენ ჭყონდიდელის ჩ მეორე საბუთის ხელრთვიდან ქრონოლოგიურად წინ უსწრებენ 1259 წელს მაჩხოტისძის მიერ დაწერილ საბუთში ნასკვით გამოსახულ ჩ-ს (იხ. კორპუსი, გვ. 353, სურ. 27; გვ. 354, სურ. 29; გვ. 372, სურ. 29-30, 44). საერთოდ არ არის გამორიცხული, რომ გამრეკელს სხვა მოხაზულობითაც დაეწერა ეს ასო, მაგრამ ნასკვებისადმი მისი აშკარა მიდრეკილება სათუოდ ხდის ასეთ შესაძლებლობას.

ფსევდო — „ჩა“-ს ჭეშმარიტი მნიშვნელობის დასადგენად სასურველ შედეგს ისევე ხელწერების ურთიერთშედარება იძლევა. „გამრეკელი“-ს მეხუთე და მეექვსე ასო ე.ი. კლ, ლიგატურის სახით არის გამოყენებული. თუ მას ჩვენს გრაფიკულ გამოსახულებას შევუდარებთ, ამ შემთხვევაშიც ადვილად დავრწმუნდებით მათ უმეტეს მსგავსებაში. აქაც კლ-ლიგატურის ნაცნობი მოხაზულობის დანახვას ხელს ვერ შეუშლის ის მცირეოდენი განსხვავებები, რომლებიც ახლად გამოვლენილ

ფსევდო ჩინი
გამრეკელი

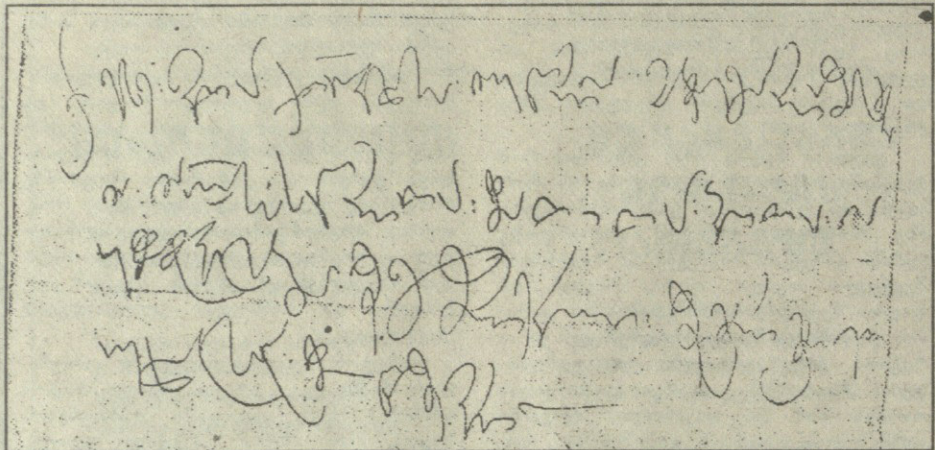
სურათი 2.

კ-ს უიდეურების განხეკილობაში, ზომებსა და ურთიერთპოპორობებში შეიძლება.

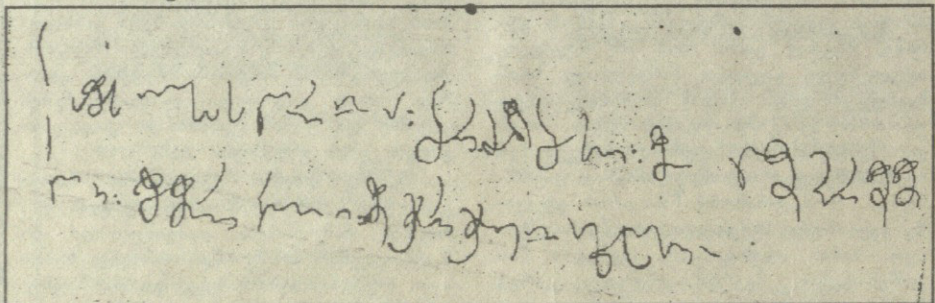
ამის შემდეგ უკვე ძნელი არ არის დანარჩენი ასოების ამოკითხვა. ლიგატურის მომდევნო ასო, ისევე როგორც პირველ სახელში, თანამედროვე ი-ს მოხაზულობით არის გადმოცემული (ცალკე ასეთი მოხაზულობით ი მხოლოდ ამ ორი სახელის დაბლობებისას არის — ჩაწერილი). ყველა ამოკითხული ასოს რიგი „მრკელი“ კი თავის მხრივ უკვე ცალსახად განსაზღვრავს ჩვენს მიერ გამოტოვებული პირველი ასოს მნიშვნელობას. ის შეიძლება მხოლოდ და მხოლოდ გ იყოს, რომ მივიღოთ ერთადერთი სწორი წაკითხვა „მრკელი“, რომელიც პირველი ხელრთვის ჩანაწერისგან მხოლოდ ე ასოს ნაკლებობით განსხვავდება (სხვათა შორის რ და კ ასოების საკმარის დიდი დაცილება არ გამოირიცხავს თავის დროზე მათ შორისაც ე ასოს არსებობას და შემდგომში მელნის გაფერმკრთალების გამო მის გაუჩინარებას. დედანში ვიზუალურმა დაკვირვებამ შედეგი არ მოიტანა, მაგრამ ხელნაწერის ტექნიკური საშუალებებით გადამოწმებამდე, საბოლოო დასკვნის გამოტანა ნაადრევად მიგვაჩნია).

ამრიგად, დადგენილად უნდა ჩაითვალოს, რომ ორივე ხელრთვის ჩანაწერი „გამრეკელი“ და „მამურჩა“, ე.ი. სრული სახით „გამრეკელი“, ერთი და იმავე ხელისმართველის სახელს გადმოგვცემს და მამურჩასთვის აქ ადგილი არ რჩება (საგაზეთო წერილში საჭიროდ აღარ მივიჩნიეთ იმ გრაფიკულ თავისებურებათა ჩამოთვლა, რომლებმაც მცდარი წაკითხვა განაპირობეს).

დასასრულ, უნდა აღვნიშნოთ, რომ ხელრთვების ნამდვილი ავტორის გამოვლენა უთუოდ ხელს შეუწყობს ისეთი საკითხების შემდგომ დაზუსტებას, როგორცაა: გამრეკელ თორელის მეჭურჭლეთუხუცესის თანამდებობაზე ყოფნის წლები, XIII ს. პირველი ნახევრის მეჭურჭლეთუხუცესთა ქრონოლოგიური რიგი, ორივე დაწერილის ხელრთვების დათარიღება და ა.შ.

სურათი 1. გამრეკელი მეჭურჭლეთუხუცესის ხელრთვა

სურათი 2. მამურჩა მეჭურჭლეთუხუცესის ხელრთვა

ის სრულიად უცნობია და მისი გვარი (ე.ი. ჯაყელი) სახელის მიხედვით არის ნაფარადღევი. აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ორივე ხელრთვა შესაბამის „დაწერილებზე“ გვიანდელად თარიღდება, მაგრამ კონკრეტული თარიღი მხოლოდ მამურჩას ხელრთვისთვის არის დაზუსტებული 1247-1250 წლებში ინტერვალში (კორპუსი, გვ. 114, 118).

ქვემოთ მოგვყავს ხელრთვების ტექსტი „კორპუსის“ წაკითხვით, მხოლოდ ხელმართველთა მიერ უნებლიეთ გამოტოვებული და გამოცემაში აღდგენილი ადგილები ფიგურულს ნაცვლად ჩვეუ-

მანძილზე შეინარჩუნა თავდაპირველი ნუსხა-ხუცური მოხაზულობა, რომელიც საერთო იერით თანამედროვე გ-ს სარკისებურ გამოსახულებას. მიაგავს. საკუთრივ მხედრულ ფორმას ასპარეზი მან საბოლოოდ მხოლოდ XVI საუკუნეიდან დაუთმო. ცხადია, რომ მხედრული მოხაზულობა უფრო ადრეც იხმარებოდა, მაგრამ ძალზე იშვიათად, რაშიც შეიძლება „კორპუსში“ მოყვანილი მასალების მაგალითზეც დავრწმუნდეთ. ყველა საბუთის ფოტოზე კ ნუსხა-ხუცური მოხაზულობისა და მხოლოდ ერთი, ისიც 1297-1298 წლებით დათარიღებული „სი-

ცხადია, რომ ასეთ ვითარებაში, ორივე ხელმართველის მიერ ამ ასოს ერთნაირად გამოსახვას შემთხვევითობას ვერ მივაწერთ. აქ საკვებით მოსალოდნელია, წამოიჭრას კითხვა — ხომ არ არის ეს ხელრთვები ერთი პირის მიერ ჩაწერილი, მით უმეტეს, რომ ხელმართველი ორივე შემთხვევაში მეჭურჭლეთუხუცესია და თანაც დროის თითქმის ერთსა და იმავე ინტერვალში.

აღნიშნულ კითხვაზე პასუხის გასაცემად პალეოგრაფიულად შევუდარებთ ერთმანეთს ეს ორი ხელწერა. ამ შედარების შედეგად გამოვლინდა მსგავსების მთელი რიგი ელემენტები, რომლებიც ხელწერათა განცალკევებულად შესწავლისას შეიძლება შეუმჩნეველიც დარჩენილიყო. ეს მსგავსება განსაკუთრებით გამოკვეთილია ისეთი თავისებური მანერით გამოსახული გრაფიკებისთვის, როგორიც არის მ, ხ, მორჩინი თ და ერთბილიანი უ. ცალკეული ასოების გარდა, მსგავსება შეიმჩნევა ასოთა გადამხმის წყვილებისთვის: ამ, მე, მრ, მო, ვრ, ჭრ, წმ და ა.შ. აშკარად ერთი ხელწერით (და ასონაკლებობით) არის შესრულებული ორივე ხელრთვაში სიტყვები „სწორთა“ („სწრთა“), „ვარ“ („ვრ“) და დაქარაგმებული „ღმრთისა“ („ღსა“).

პალეოგრაფიული კვლევის შედეგები საკვებით საკმარისი ჩანს წამოჭრილ კითხვაზე სრულიად გარკვეული პასუხის გასაცემად: ორივე ხელრთვა ერთ პიროვნებას — გამრეკელს ეკუთვნის, ეს ექვს აღარ უნდა იწვევდეს; მხოლოდ გასარკვევი რჩება წაკითხვა „მამურჩას“ საკითხი. ამისთვის უშუალოდ განვიხილოთ მისი შესაბამისი გრაფიკული გამოსახულება, რომლის ფოტოც თვალსაჩინოების მიზნით ცალკე მოგვყავს სურ. 3-ის პირველ სტრიქონად.

დროებით გამოვტოვოთ სიტყვის პირველი გრაფიკა და განვიხილო მეორემესამე გრაფიკებიდან დავიწყეთ. აქ რომ „მრ“ ასოთა გადამხმის წყვილია გამოთავად, ეს სურ. 3-დანაც ნათლად ჩანს და არც რომელიმე მკვლევარი დაეჭვებულია ამაში. ჩვენის მხრივ მხოლოდ იმ გარემოებაზე გავამახვილებთ ყურადღებას, რომ თუ პირველი ხელრთვიდან ამ წყვილს „გამრეკელი“-ს „მრ“-ს შევუდარებთ, ადვილად დავრწმუნდებით მათი მოხაზულობის იდენტურობაში (იხ. სურ. 3-ის მეორე სტრიქონში შესადარებლად გამოყოფილი ჩანაწერის ფოტო).

უფრო პრობლემატურია მომდევნო ასოთა წყვილის „ჩა“-დ წაკითხვის შესაძლებლობა. თუმცა ჩ უსუსტად იმავე მოხაზულობით 1189 წ. თამარ მეფისეულ ხელრთვაშიც არის წარმოდგენილი (სიტყვებში „განაჩენი“ და „ჩემგანცა“ — იხ. კორპუსი, გვ. 328, სურ. 52), მაგრამ ეს ერთადერთი მაგალითი გადამწვეტ არგუმენტად ვერ გამოდგება, რომ ჩვენს შემთხვევაშიც, აშკარად კ-ს მსგავს ნაკვთში ისევე ჩ ამოვიკითხოთ.

არც წყვილის მეორე ასოს ა-დ წაკითხვა ჩანს დამაჯერებელი, ვინაიდან ის, ზემოთ აზიღულის ნაცვლად, ქვემოთ

ისტორიოგრაფიის პარობ-
დემოკრატიული დამუშავება (ქართული
საქართველოს, ეკონომიკის, მუსი-
კის ისტორიის და სხვ.) უცხო
არ არის ჩვენი საზოგადოებ-
რივი მეცნიერებისთვის. მაგრამ
დიპლომატია, თუ არ ჩავთვ-
ლით ერთეულ ცდებს (ზ. ავა-
ლიშვილი, ვ. გაბაშვილი და სხვ.)
დღემდე საბუღალური დაკვირ-
ვების საგანი არ გამხდარა,
თუმცა, მისი შესწავლის აუცი-
ლებლობა კარგა ხანია იგრძე-
ნება. ერთი შეხედვით, თით-
ქოს, უცნაურიც კია, რომ
სწორედ დღეს, საგამომცემლო
საქმის უკიდურესად მძიმე პი-
რობებში გახდა შესაძლებელი
ამ იდეის ხორცშესხმა. მაგრამ
სწორედ ახლა, როდესაც ქვე-
ყანა უკვე მერამდენედ ყოფნა-
არყოფნის წინაშე დგას, ეს
თემატიკა ისე, როგორც არა-
სდროს, მწვავე უღერადობას
იძენს. ვინაიდან დღევანდელ
მსოფლიო პოლიტიკაში, რო-
გორც ყოველთვის, გადამწყვე-
ტი მნიშვნელობა ენიჭება
აქვს, პატარა ქვეყნებისთვის,
მით უფრო წინა პლანზე
წამოიწვეს დიპლომატია. დიპ-
ლომატიაზე განსაკუთრებული
მოთხოვნების გამო, იგუგავა-
ხიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტში
აქადემიკოს როინ მეტრეველის
ხელმძღვანელობითა და ინიცი-
ატივით შეიქმნა ქართული დი-
პლომატიის ისტორიის სამეცნი-
ერო-კვლევითი ლაბორატორია,
რომელმაც ფართო მიზნები
დასახა: დიპლომატიური ლექსი-
კონის, ქართული დიპლომა-
ტიის ისტორიის კურსისა და
კოლექტიური სამეცნიერო ნა-
შრომების შექმნა. ლაბორატო-
რიამ დააარსა წელიწადული
კრებული „ქართული დიპლო-
მატია“ და შეუდგა მის გამო-
ცემას. 1994 წელს შეიკრებოდა
მიიღო პირველი წიგნი (რედ.
რ. მეტრეველი), რომელიც მცირე
ტირაჟის გამო (1000) ბერძენ-
თვის, ალბათ, მიუწვდომელი
დარჩება და ამიტომ, იქნება
ზედმეტი არ იყოს მის შესახებ
მცერო ინფორმაციის მიწოდება.
პირველივე კრებულიდან
ნათელია მისი გამოცემების
მიზანი: აქ პრობლემა არა
მხოლოდ ფართო ქრონოლოგი-
ურ და თემატურ კრიუმში
მოიაზრება, არამედ ქართველი
ერის ჩამოყალიბებისა და არ-
სებობის მთელ სიგრძეზე და
დღევანდელთან დაკავშირ-
ებაში. დროთა უწყვეტ
ხაზზე მიანიშნებს წიგნი მო-
თავსებული გამოკვლევები, და-
წყებული საქართველოს ტერი-
ტორიაზე უძველესი გაერთიან-
ებების — დიასპორისა და
კოლხას პოლიტიკური და დი-
პლომატიური ურთიერთობების
შესახებ (ე. ასტახიშვილი) და
დამთავრებული უკანასკნელი
ხანების გამოვლენითა და და-
დგენილებით: საქართველოს
რესპუბლიკის სახელმწიფოს სა-
ბჭოს თამაშდამარის ე. შევარდ-
ნაძის განთავსება გაეროს გენე-
რალური ასამბლეის 47-ე სე-
სიაზე 1992 წლის 24 სექტემ-
ბერს ნიუ-იორკში, გაეროს
გენერალური მდივნის ბუტროს
ბუტროსის ლალის 1993 წლის 7
ოქტომბრის მოხსენება უშიშ-
როების საბჭოს სხდომაზე, გა-
ეროს უშიშროების საბჭოს
ორი რეზოლუცია №876, №896
აფხაზეთში სამშვიდობო ძალებ-
ის საქმიანობისა და ამოცანე-
ბის შესახებ.
კრებულში შემთავსებული
ლიბლომატიის ისტორია,
ფაქტობრივად, ფართო საერ-
თაშორისო კონტაქტში მოთა-
ვისებული, ახლებურად გააზრე-
ბული საქართველოს წარსულია
— პოლიტიკური, სამხედრო,
სავაჭრო, კულტურული. ეს
ხშირ შემთხვევაში სხვაგვარად
წაიკითხული ან დაუხსნებელი

ნაწინაობი წყაროა, ან მკითხვე-
ლისთვის უცნობი ქართული ან
უცხოენოვანი წერილობითი მა-
სალის პუბლიკაცია. წიგნს
თვალსაზირო წვლილი შეაქვს
როგორც დიპლომატიის, ასევე
ზოგადად, ისტორიის, ისტორი-
ოგრაფიის, წყაროთმცოდნეობის
და მისი დარგების —
ტექსტოლოგიისა და არქეოგ-
რაფიის განვითარებისთვის.
პირველივე სტატიაში (რ. მე-
ტრეველი, გ. ბოლოთაშვილი) ხა-
ზგასმულია წარსულისა და
აწმყოს ამოცანების თანხედრა,
ნახევრები საგარეო და საში-

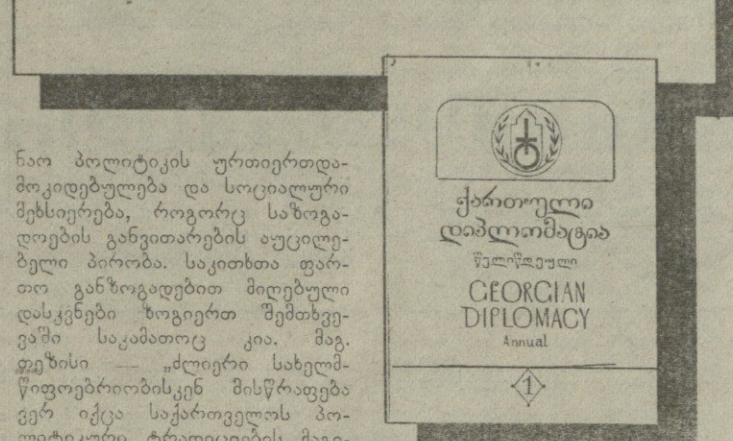
ფონზე (დ. ლეთოლიანი) შეფასე-
ბულია დასავლეთ საქართვე-
ლოს ნაბიჯები დამოუკიდებლო-
ბისკენ, გუბაზ მეფის დიპლო-
მატიური მოღვაწეობა და და-
სავლეთ საქართველოს ცალკე-
ული კუთხეების, კერძოდ, სეა-
ნეთისა და ეგრისის ურთიერ-
თდამოკიდებულება.
მონოლოგებთან ურთიერთ-
ობას კრებულში ორი ნაშრომი
ეძღვნება. პირველი ეხება ახალ
დამპყრობთა ბატონობის დამკ-
ვიდრების ხანას, ხოლო მეორე
— მის უკანასკნელ წლებს.
ნ. ასათიანის სტატია აზუსტებს

ამავე რიგისაა გიორგიშვილის
„ნაგაო ნიკოლოზის დიპლომატიუ-
რი და პოლიტიკური კონცეფ-
ცია“. აქ მკითხველი გაეცნობა
თვალსაზირო მოღვაწის (რომლის
დაბადებიდან 150 წელი 1993
წელს აღინიშნა) შეხედულებებს
საქართველოს წარსულსა და
აწმყოზე, მეზობელ ქვეყნებთან
ურთიერთობის, ომისა და განი-
არალების შესახებ, ხშირ შემთხ-
ვევაში მის შეუძლებელ პოლიტი-
კურ აზროვნებას და სწორი პრო-
გნოზირების უნარს.
აქვე მოთავსებული ზურაბ
აგალიშვილის გამოკვლევის
ფრაგმენტების პუბლიკაცია შე-
იძლება განვიხილოთ, როგორც
წყარო და როგორც ისტორი-
ოგრაფია. მათი გამოცემული
შ. ბაღრიძე შესავალ წერილში
აღნიშნავს, რომ ნაშრომი გა-
მოგზავნა აშშ-ში მოღვაწე ქა-
რთველი მეცნიერმა პროფესო-
რმა ვახტანგ ჯობაძემ, რომლის
დიდი დამსახურება ქართული
ხელოვნების, ისტორიისა და
წყაროთმცოდნეობის დარგში
კარგად არის ცნობილი ჩვენი
საზოგადოებისთვის. ავტორი
სიმონ პირველისა და შაპ-
აბასის მოღვაწეობას, უმთავრე-
სად, საქართველო-ირანის ურ-
თიერთობათა შესწავლის მიზ-
ნით აშუქებს, თუმცა, მას
ყურადღების მიღმა არ რჩება
ოსმალეთსა და რუსეთთან და-
მოკიდებულების საკითხები. ქა-
რთველი პოლიტიკოსების, კე-
რძოდ, სიმონის, დიპლომატიუ-
რი ნაბიჯები საერთაშორისო
ფონზე დანახული და მისი
ურთიერთობა ევროპის ქვეყნე-
ბთან და თურქეთის წინააღ-
მდე ირანთან თანამშრომლობა
ერთიან კრიუმშია განხილული.
უცხოეთის ქართული კულ-
ტურის ცენტრები დიდ ინტერესს
იწვევს. ყველაფერი კეთდება იქ
შექმნილი მემკვიდრეობის დასაბ-
რუნებლად და მათი სამეცნიერო
მიმოკვლევაში შემოსატანად. ყოვე-
ლიგვარი მასალა, რომელიც ში-
მოქმედებს უცხოეთთან საქართვე-
ლოს ურთიერთობის ისტორიას,
მეტად ფასეულია ერთ-ერთი არა-
ბული დოკუმენტის, კერძოდ, სა-
ქართველოს მეფისადმი სულთან
გაჰაქის 1440 წლის წერილის
კომენტარებზე პუბლიკაციას
გეთავაზობს გ. ჯაფარიძის ნაშრომი.
კრებულში შეხედვით „ოს-
მალის“ ხანის რამდენიმე თუ-
რქული საბუთის („ჰუკუთის“) ქარ-
თულ თარგმანს განმარტე-
ბებით (ნ. შენგელია).

აქვე გამოქვეყნებულია
1921 წლის 13 ოქტომბრის
ყარსის ხელშეკრულება, რო-
მელიც ცოტა ხნის წინ კვლავ
მოეჭვა საზოგადოების ყურა-
დღობის არეში 1992 წ. 30
ივლისს თურქეთთან დადებუ-
ლი ხელშეკრულების გამო,
რომელიც აღიარებს ყარსის
აღნიშნულ დოკუმენტს. გამო-
კვლევაში (ლ. ალექსიძე, დ. კო-
ბახიძე) ყარსის ხელშეკრულებ-
ა განიხილება იმ ხანის
საერთაშორისო პრინციპები-
დან ამოსვლით.
ამგვარად, მაღალ მეცნი-
ერულ დონეზე შედგენილი
ახალშობილი წელიწადული
ფართო პროფილისაა და კა-
რგი საჩუქარია დაინტერესე-
ბული მკითხველისთვის. ხო-
ლო უნივერსიტეტის ლაბო-
რატორიის საქმიანობის ეს
პირველი ნაყოფი იმედს იძ-
ლევს, რომ მისი სხვა მიზ-
ნებიც ასევე წარმატებით
განხორციელდება.

რეცენზია

ქართული ისტორიოგრაფიის მნიშვნელოვანი შენახანი

ნაო პოლიტიკის ურთიერთდა-
მოკიდებულება და სოციალური
მეხსიერება, როგორც საზოგა-
დოების განვითარების აუცილე-
ბელი პირობა. საკითხთა ფარ-
თი განზოგადებით მიღებული
დასკვნები ზოგიერთ შემთხვე-
ვაში საკამათოც კია. მაგ.
ფეხისი — „ძლიერი სახელმ-
წიფოებრიობისკენ მისწრაფება
ვერ იქცა საქართველოს პო-
ლიტიკური ტრადიციების მაგი-
სტრალურ ხაზად“. მაგრამ დი-
პლომატიის მნიშვნელობა თა-
ნამდროვე გეგმაზე და მისი
ამოცანები დამაჯერებლად არის
დასაბუთებული.
გ. გიორგაძის ნაშრომი დი-
პლომატიური ეტიკეტისა და
ხელშეკრულებების დახასიათე-
ბის გარდა, ეხება მოგვიანო
ხანებში „პონტოს“ სახელწოდე-
ბით ცნობილ ტერიტორიაზე
მოსახლე ქსეებთან ხეტების
ურთიერთობას. ნაშრომში გა-
მოთქმულია ვარაუდი ქსეების
ენის დასავლურქართული ენო-
ბრივი სამყაროსადმი შესაძლო
კუთვნილების შესახებ.
ერთიანი სამეფოს შექმნისას
წარმატებული საგარეო პოლი-
ტიკის როლი და ქართლის
მეფის სელებიდან დიპლო-
მატიური კონტაქტების დამყარე-
ბის მნიშვნელობა ნაჩვენებია
გ. ჯაფარიძის ნაშრომში „ფარნა-
ვასის საგარეო პოლიტიკა“.
საქართველოს საგარეო პო-
ლიტიკის სათავეებთან მივყა-
ვართ ნ. ლომოურის გამოკლე-
ვას ქართველებისა და რომაე-
ლების ურთიერთობის შესახებ.
ავტორი მეზობელ ქვეყნებთან
ქართლის დამოკიდებულებას
რომსა და პართიის შორის
ბრძოლის და, შესაბამისად, პო-
ლიტიკური ორიენტაციის ცვა-
ლებადობის ფონზე განიხილავს.
ვახტანგ გორგასლის საგა-
რეო პოლიტიკისადმი მიძღვნი-
ლი სტატია (მ. ლორთქიფანიძე)
ავლენს V საუკუნის II ნახევრის
ქართლის დიპლომატიის ძირი-
თად აქცენტებს და „ქართლის
ცხოვრების“ ზოგიერთ რედა-
ქციის უზუსტობას. საერთაშო-
რისო ვითარების გათვალისწი-
ნებით წარმოიწინილია პიროვნე-
ბის როლი ქვეყნის პოლიტი-
კური მოწყობის საქმეში.
V საუკუნის II ნახევარში
ბიზანტიის იმპერიასთან ეგრი-
სის სამეფოს ურთიერთობის

საქართველოსა და მონღოლებს
შორის დაზავების თარიღს —
1243 წლის ზაფხული — და
აკავშირებს ამ ფაქტს რუმის
სულტანის წინააღმდეგ ქოსედ-
ლოთი მონღოლთა ბრძოლასა
და გამარჯვებასთან საქართვე-
ლოს ერთ-ერთ შესაძლო მო-
კავშირესთან რუმის სულთან-
თან, — რუსუდან მეფის
ასულის, თამარის ქმართან.
„მრავალმეფიანობის“ ხანის
(1298-1318) პოლიტიკური ცხო-
ვრების მრავალფეროვანი პოლი-
ტრა საგარეო კონტაქტების
თვალსაზრისით, მდიდარ შესაძ-
ლებლობებს ქმნის და დინიძის
სტატიაში ეოცხლდება დიპლო-
მატიურ სარბილზე იმ ხანის
მოღვაწეთა მთელი გაღერვა.
ლ. თაიძის გამოკვლევაში
წყაროთა ფართო სპექტრის
გათვალისწინებით შეფასებუ-
ლია რუსეთ-საქართველოს 1920
წ. 7 მაისის ხელშეკრულების
მნიშვნელობა, მისი დარღვევის
მიზეზები საერთაშორისო და
ორ ქვეყანაში არსებული ვი-
თარებიდან გამომდინარე.
განსახილველი კრებული,
როგორც აღინიშნა, თემატური
მრავალფეროვნებით გამოირჩე-
ვა. აქ მოთავსებული რამდენიმე
ნაშრომი დიპლომატიის ისტო-
რიოგრაფიას განეკუთვნება.
ასეთია, მაგალითად, დ. კაციტა-
ძის „შუა საუკუნეების ქართუ-
ლი დიპლომატიის საკითხები
ვალერიან გაბაშვილის ნაშრო-
მებში“, სადაც შეფასებულია
ცნობილი მედიევისტის დამსა-
ხურება გაერთიანებული საქა-
რთველოს მეფის გიორგი პი-
რველის, ქართლის მეფის სიმონ
პირველის, ალექსანდრე კახთა
მეფის, იოსებ ქართველის, ს. ს.
ორბელიანის, გასპარ ქართვე-
ლისა და სხვათა დიპლომატი-
ური მოღვაწეობის გაშუქების
საქმეში.

გიორგიშვილის
„ნაგაო ნიკოლოზის დიპლომატიუ-
რი და პოლიტიკური კონცეფ-
ცია“. აქ მკითხველი გაეცნობა
თვალსაზირო მოღვაწის (რომლის
დაბადებიდან 150 წელი 1993
წელს აღინიშნა) შეხედულებებს
საქართველოს წარსულსა და
აწმყოზე, მეზობელ ქვეყნებთან
ურთიერთობის, ომისა და განი-
არალების შესახებ, ხშირ შემთხ-
ვევაში მის შეუძლებელ პოლიტი-
კურ აზროვნებას და სწორი პრო-
გნოზირების უნარს.
აქვე მოთავსებული ზურაბ
აგალიშვილის გამოკვლევის
ფრაგმენტების პუბლიკაცია შე-
იძლება განვიხილოთ, როგორც
წყარო და როგორც ისტორი-
ოგრაფია. მათი გამოცემული
შ. ბაღრიძე შესავალ წერილში
აღნიშნავს, რომ ნაშრომი გა-
მოგზავნა აშშ-ში მოღვაწე ქა-
რთველი მეცნიერმა პროფესო-
რმა ვახტანგ ჯობაძემ, რომლის
დიდი დამსახურება ქართული
ხელოვნების, ისტორიისა და
წყაროთმცოდნეობის დარგში
კარგად არის ცნობილი ჩვენი
საზოგადოებისთვის. ავტორი
სიმონ პირველისა და შაპ-
აბასის მოღვაწეობას, უმთავრე-
სად, საქართველო-ირანის ურ-
თიერთობათა შესწავლის მიზ-
ნით აშუქებს, თუმცა, მას
ყურადღების მიღმა არ რჩება
ოსმალეთსა და რუსეთთან და-
მოკიდებულების საკითხები. ქა-
რთველი პოლიტიკოსების, კე-
რძოდ, სიმონის, დიპლომატიუ-
რი ნაბიჯები საერთაშორისო
ფონზე დანახული და მისი
ურთიერთობა ევროპის ქვეყნე-
ბთან და თურქეთის წინააღ-
მდე ირანთან თანამშრომლობა
ერთიან კრიუმშია განხილული.
უცხოეთის ქართული კულ-
ტურის ცენტრები დიდ ინტერესს
იწვევს. ყველაფერი კეთდება იქ
შექმნილი მემკვიდრეობის დასაბ-
რუნებლად და მათი სამეცნიერო
მიმოკვლევაში შემოსატანად. ყოვე-
ლიგვარი მასალა, რომელიც ში-
მოქმედებს უცხოეთთან საქართვე-
ლოს ურთიერთობის ისტორიას,
მეტად ფასეულია ერთ-ერთი არა-
ბული დოკუმენტის, კერძოდ, სა-
ქართველოს მეფისადმი სულთან
გაჰაქის 1440 წლის წერილის
კომენტარებზე პუბლიკაციას
გეთავაზობს გ. ჯაფარიძის ნაშრომი.
კრებულში შეხედვით „ოს-
მალის“ ხანის რამდენიმე თუ-
რქული საბუთის („ჰუკუთის“) ქარ-
თულ თარგმანს განმარტე-
ბებით (ნ. შენგელია).

აქვე გამოქვეყნებულია
1921 წლის 13 ოქტომბრის
ყარსის ხელშეკრულება, რო-
მელიც ცოტა ხნის წინ კვლავ
მოეჭვა საზოგადოების ყურა-
დღობის არეში 1992 წ. 30
ივლისს თურქეთთან დადებუ-
ლი ხელშეკრულების გამო,
რომელიც აღიარებს ყარსის
აღნიშნულ დოკუმენტს. გამო-
კვლევაში (ლ. ალექსიძე, დ. კო-
ბახიძე) ყარსის ხელშეკრულებ-
ა განიხილება იმ ხანის
საერთაშორისო პრინციპები-
დან ამოსვლით.
ამგვარად, მაღალ მეცნი-
ერულ დონეზე შედგენილი
ახალშობილი წელიწადული
ფართო პროფილისაა და კა-
რგი საჩუქარია დაინტერესე-
ბული მკითხველისთვის. ხო-
ლო უნივერსიტეტის ლაბო-
რატორიის საქმიანობის ეს
პირველი ნაყოფი იმედს იძ-
ლევს, რომ მისი სხვა მიზ-
ნებიც ასევე წარმატებით
განხორციელდება.

გიორგიშვილის
„ნაგაო ნიკოლოზის დიპლომატიუ-
რი და პოლიტიკური კონცეფ-
ცია“. აქ მკითხველი გაეცნობა
თვალსაზირო მოღვაწის (რომლის
დაბადებიდან 150 წელი 1993
წელს აღინიშნა) შეხედულებებს
საქართველოს წარსულსა და
აწმყოზე, მეზობელ ქვეყნებთან
ურთიერთობის, ომისა და განი-
არალების შესახებ, ხშირ შემთხ-
ვევაში მის შეუძლებელ პოლიტი-
კურ აზროვნებას და სწორი პრო-
გნოზირების უნარს.
აქვე მოთავსებული ზურაბ
აგალიშვილის გამოკვლევის
ფრაგმენტების პუბლიკაცია შე-
იძლება განვიხილოთ, როგორც
წყარო და როგორც ისტორი-
ოგრაფია. მათი გამოცემული
შ. ბაღრიძე შესავალ წერილში
აღნიშნავს, რომ ნაშრომი გა-
მოგზავნა აშშ-ში მოღვაწე ქა-
რთველი მეცნიერმა პროფესო-
რმა ვახტანგ ჯობაძემ, რომლის
დიდი დამსახურება ქართული
ხელოვნების, ისტორიისა და
წყაროთმცოდნეობის დარგში
კარგად არის ცნობილი ჩვენი
საზოგადოებისთვის. ავტორი
სიმონ პირველისა და შაპ-
აბასის მოღვაწეობას, უმთავრე-
სად, საქართველო-ირანის ურ-
თიერთობათა შესწავლის მიზ-
ნით აშუქებს, თუმცა, მას
ყურადღების მიღმა არ რჩება
ოსმალეთსა და რუსეთთან და-
მოკიდებულების საკითხები. ქა-
რთველი პოლიტიკოსების, კე-
რძოდ, სიმონის, დიპლომატიუ-
რი ნაბიჯები საერთაშორისო
ფონზე დანახული და მისი
ურთიერთობა ევროპის ქვეყნე-
ბთან და თურქეთის წინააღ-
მდე ირანთან თანამშრომლობა
ერთიან კრიუმშია განხილული.
უცხოეთის ქართული კულ-
ტურის ცენტრები დიდ ინტერესს
იწვევს. ყველაფერი კეთდება იქ
შექმნილი მემკვიდრეობის დასაბ-
რუნებლად და მათი სამეცნიერო
მიმოკვლევაში შემოსატანად. ყოვე-
ლიგვარი მასალა, რომელიც ში-
მოქმედებს უცხოეთთან საქართვე-
ლოს ურთიერთობის ისტორიას,
მეტად ფასეულია ერთ-ერთი არა-
ბული დოკუმენტის, კერძოდ, სა-
ქართველოს მეფისადმი სულთან
გაჰაქის 1440 წლის წერილის
კომენტარებზე პუბლიკაციას
გეთავაზობს გ. ჯაფარიძის ნაშრომი.
კრებულში შეხედვით „ოს-
მალის“ ხანის რამდენიმე თუ-
რქული საბუთის („ჰუკუთის“) ქარ-
თულ თარგმანს განმარტე-
ბებით (ნ. შენგელია).

გიორგიშვილის
„ნაგაო ნიკოლოზის დიპლომატიუ-
რი და პოლიტიკური კონცეფ-
ცია“. აქ მკითხველი გაეცნობა
თვალსაზირო მოღვაწის (რომლის
დაბადებიდან 150 წელი 1993
წელს აღინიშნა) შეხედულებებს
საქართველოს წარსულსა და
აწმყოზე, მეზობელ ქვეყნებთან
ურთიერთობის, ომისა და განი-
არალების შესახებ, ხშირ შემთხ-
ვევაში მის შეუძლებელ პოლიტი-
კურ აზროვნებას და სწორი პრო-
გნოზირების უნარს.
აქვე მოთავსებული ზურაბ
აგალიშვილის გამოკვლევის
ფრაგმენტების პუბლიკაცია შე-
იძლება განვიხილოთ, როგორც
წყარო და როგორც ისტორი-
ოგრაფია. მათი გამოცემული
შ. ბაღრიძე შესავალ წერილში
აღნიშნავს, რომ ნაშრომი გა-
მოგზავნა აშშ-ში მოღვაწე ქა-
რთველი მეცნიერმა პროფესო-
რმა ვახტანგ ჯობაძემ, რომლის
დიდი დამსახურება ქართული
ხელოვნების, ისტორიისა და
წყაროთმცოდნეობის დარგში
კარგად არის ცნობილი ჩვენი
საზოგადოებისთვის. ავტორი
სიმონ პირველისა და შაპ-
აბასის მოღვაწეობას, უმთავრე-
სად, საქართველო-ირანის ურ-
თიერთობათა შესწავლის მიზ-
ნით აშუქებს, თუმცა, მას
ყურადღების მიღმა არ რჩება
ოსმალეთსა და რუსეთთან და-
მოკიდებულების საკითხები. ქა-
რთველი პოლიტიკოსების, კე-
რძოდ, სიმონის, დიპლომატიუ-
რი ნაბიჯები საერთაშორისო
ფონზე დანახული და მისი
ურთიერთობა ევროპის ქვეყნე-
ბთან და თურქეთის წინააღ-
მდე ირანთან თანამშრომლობა
ერთიან კრიუმშია განხილული.
უცხოეთის ქართული კულ-
ტურის ცენტრები დიდ ინტერესს
იწვევს. ყველაფერი კეთდება იქ
შექმნილი მემკვიდრეობის დასაბ-
რუნებლად და მათი სამეცნიერო
მიმოკვლევაში შემოსატანად. ყოვე-
ლიგვარი მასალა, რომელიც ში-
მოქმედებს უცხოეთთან საქართვე-
ლოს ურთიერთობის ისტორიას,
მეტად ფასეულია ერთ-ერთი არა-
ბული დოკუმენტის, კერძოდ, სა-
ქართველოს მეფისადმი სულთან
გაჰაქის 1440 წლის წერილის
კომენტარებზე პუბლიკაციას
გეთავაზობს გ. ჯაფარიძის ნაშრომი.
კრებულში შეხედვით „ოს-
მალის“ ხანის რამდენიმე თუ-
რქული საბუთის („ჰუკუთის“) ქარ-
თულ თარგმანს განმარტე-
ბებით (ნ. შენგელია).

**კულტურული
ცხოვრება
ქართული
მემკვიდრეობა**

1 და 2 პრილს, თბილისის მე-
რიის ინიციატივით, სიმონიური
მუსიკის დარბაზში ჩატარდება სა-
პირველადილო ღონისძიება „განა-
ლადი ვარ, რომ ვმღერ“ ანსამბლ
„ქართული ხმების“ მონაწი-
ლეობით.

თბილისის რუსულ საემაწილო
თეატრში ტარდება თეატრალური
წარმოდგენა „კომპლუ“ ქართული
ზღაპრების მიხედვით (თეატრის სა-
მხატვრო ხელმძღვანელი ხელოვნე-
ბის დამსახურებული მოღვაწე —
ნ. ჯანდიერი).

ფილარმონიის დიდ საკონცერ-
ტო დარბაზში პირველიდან ათ პირ-
ლამდე ტარდება გასართობი ღონის-
ძიება — „მღერან და ზუმრობენ თე-
ატრისა და კინოს ვარსკვლავები“. პი-
როგრამას უძღვებიან ვივი ბერეკაშ-
ვილი და კახი კაციაძე.

ასმათ რურსა

მოუხიპა

აი, ეს მესმის!
ცხვირიჭამია
სატრფო

გერმანიაში, ქალაქ დუსელდო-
რში გახსენილმა შეყვარებულმა
მამაკაცმა მეგობარ ქალს ცხვირი მო-
აჭამა, შემდეგ კი 10 მეტრი სიმაღლის
ფანჯრიდან გადმოხტა.

დაზარალებულის ნაამბობით,
კამათის დროს, შეყვარებულმა მოუ-
ლოდინელად შეწვიტა ყვირილი და
მასთან ახლო მივიდა. ქალმა მიიჩნია,
რომ ეს შეირყვების ნიშანი იყო და
თვალდაუხუცებლად ტუჩები საკონცე-
ლაჟ გააშხადა, მაგრამ მოხდა მეტად
უცნაური რამ — სატრფომ მოფერე-
ბის ნაცვლად კბილები „ააჰჰჰჰჰ“.

უიღბლო შეყვარებული ქალი
მიკროქირურგების ხელთ ჩავარდა.

**ალამიანი —
სტიმიაზე
უფრო საშიში**

ჩვენი პლანეტის ყველაზე მა-
სშტაბური ტრაგედიების სტატისტი-
კაა მოწმობს, რომ კაცობრიობის
სიბრძნის ყველაზე საშიში მტერი
თვით ალამიანია.

შეღარაბისთვის:
1970 წელს პერუში მიწისძვრის
დროს დაიღუპა 50 ათასი კაცი;
1988 წელს სომხეთში მიწისძვ-
რის დროს დაიღუპა დაახლოებით
100 ათასი კაცი;
1970 წელს ციკლონმა მდინარე
განგის შესართავთან იმსხვერპლა 1
მილიონ კაცზე მეტი;
კამაუნიამი მასობრივმა რეპ-
რესიებმა იმსხვერპლა 3 მილიონ-
მდე კაცი;
1311-1340 წლებში მონღოლთა
გენიციდის მსხვერპლთა რიცხვმა
ჩინეთში 5 მილიონს მიაღწია;
შემწილმა, ომებმა, მასობრივმა
რეპრესიებმა საბჭოთა კავშირში 56
მილიონ კაცის სიცოცხლე შეიწირა.

მოამზადა
მაია ბარამიძე

დევიდ კოპერფილდი და კლავდია შიფარი

დე კოპერფილდის გარსკვალვებთან ბრუკლინის და ლეიპციგის კანსონს ჰქონდა რამდენიმე. მონაკოს პრინსეს არ დაუყოვნებლივ გული და სული შეეფარებინა კლავდიასთვის. თითქმის ზღაპრული სიუჟეტი არაა? მაგრამ ფიქტორ-მოდელი არ მონიშნავს სამეფო რიტუალებისთვის შეფარებას კარგად.

ცოტა ხნის წინ კი კლავდიამ მოულოდნელად გამოაცხადა, რომ ცოლად მიაყვება ჯადოქარ დევიდ კოპერფილდს. როგორ მიახერხა ილუზიონისტმა მოეხილა საცოლო, რომელსაც ბევრი მამაკაცი ოცნებობს, ჯერჯერობით გამოცხადდა რაღაც. ამა რის ჯადოქარი იქნება კოპერფილდი, თავისი საიდუმლოებანი ყველაზე თუ გაუმჯობესდება?

სამაგიეროდ, 23 წლის დიუსელდორფელი ფიქტორ-მოდელი, რომელსაც მოულოდნელად სილაჰის იდეალად მიიჩნევენ, დაუფარავად გვიმზღვს თავისი სილაჰის საიდუმლოს. რა მოსწონთ კლავდიას: იგი გამოიყურება უმანკოდ, მიცდუნებულ და მგრძნობიარედ. თვითონ თავის „დიდ, ილუმინაციურ სავსე თვლებს“ თავის სამარკო ნიშნად მიიჩნევს. ფიქტორ-მოდელი და დიზაინერი გარდა გარეგნობისა და მანერებისა, მასში თანამშრომლობის დიდ უნარსაც აფასებენ — ტოპ-მოდელი დისციპლინირებული და პუნქტუალურია. კლავდია შიფარის წარმატების რეცეპტი სწორედ რკინიგზური დისციპლინა და სწორი თავის მოვლაა. რეცეპტი, პირველ რიგში, 8 საათიან ძილს ითვალისწინებს. „ეს სილაჰისთვის მჭიდრობა“. ამბობს იგი. „როცა გეშინოდ, ყველა ვაზნაზე მიაკტივება უარს ვამბობ“. თავისი სიმკვრივეები პირში ჩაღვამოვლებული რჩებიან, კლავდია კი სასტუმროში ბრუნდება და მსუბუქად წახეხებს ხოლმე.

გარდა იოგისა, აერობიკისა და ჩოგბურთისა, ფიქტორ-მოდელს სხეულის ფორმის სწორი კვება უნარჩუნებს. თუცა,

კლავდია სულაც არ არის ვეგეტარიანელი, ზოგი მის მენიუში მაინც მწერის-სარისხიანია. დილაობით კლავდია მხოლოდ და მხოლოდ ხილს და ხილის წვეს მიირთმევს. მისი ძირითადი საკვები ბოსტნეული და სალათებია. კლავდია პრინციპულ უარს აცხადებს ალკოჰოლსა და სიგარეტზე.

„სისტემატორად, ჩემთვის თუ თავისთვის დროს, უნდა უკლიდეთ კანს, აუცილებელი გაქმნება და ტენის შემკვლე-სამუშაოების ხმარება“, — გვიმზღვს კლავდია. თვითონ კიარის განმავლობაში ბევრჯერ იკეთებს სახის გამწვანდ ნილას. ამავე დროს, პირის დაბანასა კატეგორიულად უარყოფს სამონ.

მუშაობისას, თმის აბრეშუმისებურ სირბილისა და ბზინვარების შესანარჩუნებლად, დღეში რამდენჯერმე უწევს თავის დაბანა თმის მოსავლედი სხვადასხვა საშუალებებით. როცა არ მუშაობს, თმის მარტავად, შამპუნით იბანს და ბუნებრივად იშრობს, დილას კი, უბრალოდ ივარცხნის.

კლავდიას წარმატების უკან დიდი შრომა და მიზანსწრაფულობაა. ჯილდო: „იშვიათი თავისუფალი დრო“, — აღიარებს 183 სმ სიმაღლის ფიქტორ-მოდელი. ელექტრული კლავდია შიფარი მხოლოდ ოფიციალურ ღონისძიებებზე გვხვდება, თავისუფალ დროს იგი უბრალოდ იცუპს, ყველაფერს ქიშმირის პულოვერს და ჯინსებს ამჯობინებს.

საყვარელი საქმელი: გერმანული ბილინგი ჰამსწეკითხურით.

იდეალები: ღელა და ღორი ჰეპბერნი. შევითხვარე, თუ რას იხამდა იგი, როგორც მოდელი რომ არ აღმოეჩინათ, კლავდია პასუხობს: „ალბათ, მაშინვე იქნებოდა გავლენიანი, ან სულაც ზელოვნებათმცოდნე“.

მომზადდა

ნათია ზანჯიბიძე

სხვადასხვა

ამერიკაში, ერთ-ერთ ნერვო-ლოგიურ ცენტრში ჩატარებული გამოკვლევის შედეგად დადგინდა, რომ ცხვირის სხივების დახმარებით შესაძლებელია სწრაფად აღმოჩენილი იქნება ალკოჰოლი.

როგორც ახალ ზელანდიაში 21 000 ჯარისკაცს შორის ჩატარებული გამოკვლევამ ცხადყო, ყველაზე მაღალი კაცები თვითნებურად იბადებიან, ხოლო ყველაზე დაბლები — იგნისში.

თუ ექიმი, გაკეთებამდე, ნემსს ცოტა ხნით ზელობი გააჩერებს და მას სხეულის ტემპერატურას გადამცემს, ჩნდება უმტკივნეულო იქნება.

ამერიკელმა ოტო ფუნკმა 1929 წელს ნიუ-იორკიდან სან-ფრანცისკოში ფენით გაიარა 6702 კმ. ეს მოგზაურობა 183 დღე გრძელდებოდა. მისი თავისებურება კი ის იყო, რომ მოგზაურს მთელი ამ ხნის განმავლობაში არ შეუწყვეტია ვიოლინოზე დაკვრა.

იხილეთ თუ არა, რომ...

დედამიწის მოსახლეობა ყოველ წაში 3 ადამიანით იზრდება?

სტამბოლის მოსახლეობის რაოდენობა უთანაბრდება 63 ქვეყნის მოსახლეობის რიცხვს და აღემატება 221 დედაქალაქისა და 131 ქვეყნის მოსახლეობას?

ყველა დროს ყველაზე დიდი ფრინველი ცხოველია ავსტრალიაში, დარბოდა სირაქლემაზე სწრაფად, მაგრამ არ ჰქონდა 4 მეტრზე ზემოთ ფრენის უნარი. მას ერქვა „მოა“.

აბსურდი?

ყოველ 29-ე დღეს — 12 საათსა, 44 წუთსა და 3 წამზე, ჩვენი პლანეტა მთვარესა და მზეს შორის შეუღებულ მდგომარეობას იკავებს. დგება მთვარის მოვანება.

საესე და ახალი მთვარის დროს მზე და დედამიწის თანამგზავრი ერთ ხაზზე გამწყობრდებიან და ერთიანი ძალით ისეთ ზეგავლენას ახდენენ დედამიწაზე, რომ კონტინენტებიც კი მოძრაობაში მოდიან. დედამიწა, რომელზეც ასე მტკიცედ ვგრძნობთ თავს, ადის და ჩადის 28 სანტიმეტრით.

ჯერ კიდევ XVI საუკუნეში პარაცელსუსმა შეამჩნია, რომ საესე მთვარის დროს სივარდის გამოვლინებები მატულობს. რატომ? — დღემდე ამის შესახებ არაფერი არაფერი იცოდა.

დღეს სწავლულებმა დაადგინეს, რომ თუ ადამიანს მიწისქვეშა ბუნებარში ჩავეყვანთ, მისი „შიდაგანი საათი“ 24,8 საათიან დღეზე ავიწყოთ. ეს ზუსტად იმდენი დროა, რაც მთვარეს დედამიწის შემოსავლელად სჭირდება. ნეიროლოგებმა უკვე დაადგინეს, რომ ელექტრული ძაბვის ცვლილებები ადამიანის ტვინის ნერვულ უჯრედებში მაგნიტურ გადამზარს იწვევს. ნერვული უჯრედები ხორციანი ჯირკვლით დაკავშირებულია ადამიანის „მესამე თვალთან“, რომელიც ძილ-ღვიძლის ფაზებს აკონტროლებს. როცა საესე მთვარის ელექტრული აქტივობა ძლიერდება, ქოლერული ადამიანები აქტიურობა იზრდებიან, მელანქოლიურები დეპრესიაში ვარდებიან; ცოცხალი, ხალისიანი ადამიანები უფრო აქტიურდებიან, სომამბულიზმით (მთვარეულები) დაავადებულებს უზშირდებიან შეტევები, რომლის დროსაც საკუთარი თავის კონტროლს კარგავენ და ისეთი რამე შეუძლიათ ჩადონ, თაყვად რომ ვერ წარმოიდგენენ. ყველა ქვეყნის ყველა სამართალდამცავი ორგანოები ამ დღეს მიმე დანაშაულებათა მატებას აღნიშნავენ. რამდენიმე წლის წინ, პარიზში

მთვარის კალა

იგი არა მარტო მტენარეაზა ახლენ გავლენას, არამედ ადამიანებსაც ერთმანეთს ახორციენებს

ოთხი ხანდაზმული ქალი მოკლეს. ამ ქალებს ერთმანეთთან არაფერი აკავშირებდა. გამოძიებლებმა ყურადღება მიაქციეს იმ გარემოებას, რომ დამნაშავე ყოველთვის მოქმედებდა მთვარის აფხების პირველ დღეს. მანიასის დაპატიმრების შემდეგ სამედიცინო გამოკვლევებმა ცხადყო, რომ იგი იმდენად ძლიერად განიცდიდა მთვარის ზემოქმედებას, რომ ფსიქიკა დაერღვა. მედიკოსთა ეს დასკვნები სხვა დარგის სპეციალისტებმა უარყვეს და არც სამართალში მიიღო მხედველობაში.

— მთვარე თვითონ არ კლავს ადამიანებს, — აღნიშნავს ფილადეფიცი პოლიციის ინსპექტორი ა.ფასტი, — მაგრამ ადამიანის ფსიქიკას არღვევს. ცხადია, ყველა ადამიანისას

არა. და ამით იქმნება ან დანაშაულის ჩადენის ან არამოტივირებული ქმედების წინაპირობა. გამოცდილებით ვიცო, რომ ყაჩაღობა, ხანძარი, კლემტო-მანიის შემთხვევები უფრო ხშირდება მთვარის პირველსა და მეოთხე ფაზის დასაწყისში.

ამერიკელმა ექიმმა, რომელმაც რვა მეკვლეობის ჩამდენი ცნობილი „ბოსტონელი დამხრჩობის“ ფსიქიკა გამოიკვლია, დაადგინა, რომ მთვარის ნათელ სინათლეზე მას ემატებოდა სტრესის პორმონები და უძლიერდებოდა აგრესიულობა.

გარდასულ დროთა ადამიანებს განუწყვეტლივ თან სდევდა „ადამიან-მგელთან“ შეხვედრის შიში. მეტამორფოზა ზუსტად ემთხვეოდა მთვარის

შეცვლას. „ადამიანი-მგელი“ ახლაც რეალურად არსებობენ (თუკი მათ იმ საშინელ შემთხვევებს მივაწეროთ, რომლებიც საშინელი ავადმყოფობის — ლიკანთროპიის მსხვერპლი გახდნენ, რამაც ისინი კანიალალებად აქცია). როგორც წესი, ისინი მგლის ან სხვა რომელიმე მხეცის ტყავს მოისხამენ და ისე ეხმებიან თავს მსხვერპლს, უფრო მეტად ქალებსა და ბავშვებს. მწერალი რენე-კლოდ გიო (საფრანგეთი) ამ ტრაგედიისადმი მიძღვნილი ერთადერთი წიგნის ავტორი (წიგნის სათაურია „მთვარიანი ღამის მეკვლეობი“) ამტკიცებს, რომ ასეთი დანაშაულის უმრავლესობა „განაჩინებული მთვარის შექნა ჩადენილი.“

დოქტორი არნოლდ ლიბერი, ამე-

რიკელი ფსიქიატრი, ჭეშმარიტად მეცნიერულ დონეზე ასაბუთებს მთვარის გავლენას ადამიანის ცხოვრებაზე. მან ფუნდამენტურად გამოიკვლია ფსიქიატრიული საავადმყოფოს პაციენტები მთვარის სხვადასხვა ფაზებში შესვლის დროს და დაასკნა, რომ მთვარის აქტიურობის დროს სტაციონარში მყოფ ავადმყოფებს უძლიერდებათ ავადმყოფობა, აკვიტებული იდეები, ემატებათ აღზნებულობა და აგრესიულობა.

1955-1990 წლებში თვითმკვლელობის რიცხვის ანალიზისას შეგროვებული შტატების ერთ-ერთ რეგიონში ლიბერმა აღმოაჩინა, რომ თვითმკვლელობის ბიკი მთვარის აფხების დროსაა. 24 საათის შემდეგ შეიმჩნეოდა დაცემა, ახალი მთვარის დადგომისას კი — ახალი აღმასვლა.

ლონდონის ერთ-ერთ რაიონში რეგისტრირებული 62 მეკვლეობიდან დოქტორმა ლიბერმა გაარკვია, რომ 37 ჩადენილია საესე მთვარის პერიოდში, 18 კი — ახალი მთვარის დადგომისას. მთვარის ფაზების საფუძველზე ლიბერმა 2000 მეკვლეობის (ამერიკაში) კალენდარი შეადგინა, სადაც ნათლად გამოჩნდა, რომ მეკვლეობების უმრავლესობა ჩადენილი იყო მთვარის სისაფის დროს.

არნოლდ ლიბერი მიიჩნევს, რომ ჩვენი ცხოვრება გმორჩილება მთვარის მოქცევისა და მოქცევის რიტმს; ახლისა და სრული მთვარის დროს მოქცევისა და უაქცივის ზემოქმედება ადამიანზე იმდენად ძლიერია, რომ გავლენას ახდენს ჩვენს მოქმედებაზე. „თუ მთვარე ოკეანის წყლებს ამოძრავებს, — აღნიშნავს იგი, — მაშინ საფიქტებელია, რომ უფრო უზვეულო სახით ადამიანზე შეუძლია გავლენის მოხდენა. ადამიანის სხეულის 80-90 პროცენტი ხომ წყლისგან შედგება.“

უცხოეთის ბრესის მასალების

მიხედვით მოამზადა

გურამ შილვაშაძე

ტონი შუმასპერი:

«საჭიროა ფართო ანბისადოპინგო კამპანია»

გერმანიის ნაკრების ყოფილმა მწვერვალმა ტონი შუმასპერმა პრესის წარმომადგენლებისთვის გააკეთა განცხადება, სადაც ფართო ანბისადოპინგო კამპანიის ჩატარებას მოითხოვს.

დენიმე საპასუხისმგებლო მატჩის წინ მოხდა. — ის ფეხბურთელები, რომლებმაც დოპინგი მიიღეს, მიწოდებულ პირდაპირ დაქროდნენ. ჩვენ ვიგებდით, მაგრამ რის ფასად! მომდევნო დღეებში არც ერთი მათგანი ადამიანად აღარ ვარგოდა. ამიტომ ერთხელ და სამუდამოდ გადავწყვიტეთ, დოპინგისთვის აღარ მივუვართო.

კი ფედერის იღებენ და ლუპავენ თავის კარიერას. რა თქმა უნდა, მარადონასთან დაკავშირებული სკანდალი მსოფლიო ჩემპიონატს დიდ ზიანს ვერ მიყენებს, ყველაფერი ეს დაავიწყდებათ. მალე ახალი სუპერვარსკვლავები დანიშნაურდებიან, მაგრამ აბსოლუტურად აუცილებელია, რომ დოპინგ-ტესტები პროფესიონალთა ყველა ასპარეზობაზე ჩატარდეს.

ნორჩ ფეხბურთელები ტურნირი

ა.წ. 12-26 მარტს ჩატარდა სოხუმის და თბილისის „დინამოს“ ყოფილი ფეხბურთელების ტურნირი. იგი წლეულს მესამედ ჩატარდა. მასში მონაწილეობდა 1984 წელს დაბადებულ ნორჩ ფეხბურთელები 16 გუნდი (ტურნირის ორგანიზატორი იყო საფეხბურთო კლუბი „კაპეასიონი-1992“).

ლამდე დაამარცხა „სიხარული“ 6:0, „საგარეჯო“ 6:0, „კრწანისი“ 3:0, „სიხარული“ 3:0, „შეგანდენი-1906“ 3:1, „კაგეასიონი-2“ 10:0. და მეორე ფინალისტმა „კაპეასიონი-1902“-მა (მწვრთნელები გიგია მაშულაშვილი, გოდერძი ნიხრაძე) შემდეგი შედეგები აჩვენა: „შეგანდენი-2“ 3:2, 35-ე საფეხბურთო სკოლა 3:0, „მოვარის გლობუსი“ 1:4, „მეტეხი-91“ 4:1, „ავაზა“ 3:1, „მოვარის გლობუსი“ 5:3. ფინალური მატჩი დამთავრდა „კაგე-91“-ის გამარჯვებით 2:1. მესამე ადგილი მოიპოვა „შეგანდენი-1906“-მა.

ქართული საგზისო ფილადელფიაში იასპარეზებენ

2 აპრილს, ამერიკის ღია ჩემპიონატში მონაწილეობის მიზნით ქართული ფილადელფიის შტატის ახალე სახელწოდების ქალაქში გაიგზავნებიან 1977-1978 წლებში დაბადებული ჯაბუკ სამბიკიტა დელეგაცია (ხელმძღვანელი და მწვრთნელი სპარტაკ გორგოძე), რომლის შემადგენლობაშიც არიან შემდეგი სამბისტები: ლერი მარგინი (48 კილოგრამი), მეგულუ ჩხაიძე (60 კილოგრამი), გია გაზდელიანი (100 კილოგრამი), დავით ბასილაშვილი (მძიმე წონა), ზურაბ ხაჩიძე (მძიმე წონა) გეაცნობა სპორტსაზოგადოებ „შეგანდენთან“ არსებული კარატეს, სამბოსა და ძიუდოს ბავშვთა ოლიმპიური რეზერვების სპორტული სკოლის დირექტორმა, სპორტის დამსახურებულმა ოსტატმა ომარ ევაძემ.

შოთა ლორთქიძის პრიზი

თბილისის სპორტის სახახლე-ში 3 დღეს გრძელდებოდა „შოთა ლორთქიძის“ ქართველი ფეხბურთის, მსოფლიოს, ევროპის, ყოფილი საბჭოთა კავშირის არაერთგვაროვნების ჩემპიონის შოთა ლორთქიძის ხსოვნისადმი მიძღვნილი პირველი საერთაშორისო ტურნირი თავისუფალ ჭიდაობაში. „საყვლილი არსენას“ (სიუჟეტულით ასე უწოდებდნენ მას) მთავარი პრიზის მოსაპოვებლად, სამ ხაღმისაზე ას-

პარუზობდა 1979-1980 წლებში დაბადებული 173 მოქიდავე სომხეთიდან, ულადიკავკასიიდან და საქართველოს სხვადასხვა რეგიონიდან. თავისი პოპულარული მამის სპეციალური პრიზი, შოთა ლორთქიძის ვაჟმა გიორგიმ 90 კილოგრამ წონით კატეგორიაში გამარჯვებულ თბილისელ მოქიდავეს მისივე ტურნირის გადამსცა. სპორტის სახლის დირექტორმა, სპორტის ოსტატმა თენგიზ ლომიძემ (შოთას ძმა) სახალისი სპეცია-

ლური პრიზით დააჯილდოვა მისივე ტურნირი. დანარჩენ წონით კატეგორიებში შოთა ლომიძის შემორჩენილი გამარჯვებულები გახდნენ: 40კგ. გელა საღირაშვილი (თბილისი), 43კგ. ვიტალი ზაკოვეი (ვლადიკავკასი), 47კგ. გიორგი ირემაძე (ქუთაისი), 51კგ. რუსლან კოკავეი (ვლადიკავკასი), 55კგ. მარატ სარქიხიანი (სომხეთი), 60კგ. სოსლან თომიკვეი (ვლადიკავკასი).

ში), 65კგ. მარად კოკავეი (ვლადიკავკასი), 70კგ. კანტიმირ გაგივეი (ვლადიკავკასი), 76კგ. მირბეკ ხუბეცოვი (ვლადიკავკასი), 83კგ. ბორის ტუავეი (ვლადიკავკასი), 95კგ. ლევან ცაგურია (თბილისი). მომავალში ეს შეჯიბრება ტრადიციულად ჩატარდება თბილისის სპორტის სახახლეში, გვიორხა ამ შერევისებათა მთავარმა მსაჯმა, საერთაშორისო კატეგორიის მსაჯმა ჯუმბერ დავლიაშვილმა.

ოლიმპიური ჩემპიონი — 70 წლისაა

გაგონდებოდა 1952 წლის ზაფხულის დღეები, როცა მაშინდელი საბჭოთა კავშირის ნაკრები გუნდი პირველად ჩაება XV ოლიმპიურ თამაშებში. იმ მრავალრიცხოვან სპორტულ დელეგაციაში, პელსინკის საჯიბო ხაღმისაზე გამოდიოდა თავისუფალი სტილის თბილისელი მოქიდავე, ქვემომწერონი დავით ციმაკურიძე. ქართველმა ფეხბურთელმა „მესუხილის“ დარბაზში ყველა შეტოქე დაამარცხა და პირველმა ჩვენი ქვეყნის სპორტსმენებიდან დაიხსურა პელსინკის XV ზაფხულის ოლიმპიური თამაშების ჩემპიონის საპატიო ტიტული.

მისი გამარჯვების პარტისაცემად შესრულებულ იქნა ბიზნი, ხოლო მედალითა ერთად, მას სპორტის დამსახურებული ოსტატის წოდების წითელი სამკერდე ნიშანიც გადასცეს. 29 მარტს, პოპულარულ ქართველ ფეხბურთელს, პირველ ოლიმპიურ ჩემპიონს საქართველოდან დაბადების 70 წლის იუბილე შეუსრულდა. სახეობო საღამო, ამ ღირსსსივარ თარიღთან დაკავშირებით სპორტის სახახლეში გაიმართა. იუბილარს მიესალმა და სამახსოვრო ადრესი გადასცა, საქართველოს სპორტის დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილემ

ჯანსუღ ბაგრატიონმა, თბილისის სპორტის დეპარტამენტის თავმჯდომარემ, საქართველოს დამსახურებულმა მწვრთნელმა ვლადიმერ კანკაბამ, საქართველოს ფიზკულტურის ინსტიტუტის პროფესორმა აკოანდელ ციმაძემ, რესპუბლიკის ჭიდაობის ფედერაციის პრეზიდენტმა, ოლიმპიური და მსოფლიოს პირველობის გამარჯვებულმა დავით გომეზიშვილმა, ჭიდაობის სამხრეთ ფედერაციის პრეზიდენტმა ნოდარ ექვთიშვილმა, მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონმა ვახტანგ ბაღვაძემ, საქართველოს ეროვნული ოლიმპიური კომიტეტის პრეზიდენ-

ტმა ნონა გაფრინდაშვილმა, მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონმა გურამ საღარაძემ. სპორტის სახახლეში აჩვენეს დოკუმენტური ფილმი, რომელშიც ჩვენს თვალწინ ეგრანტე გააცოცხლა ის დღეები, როცა დავით ციმაკურიძე ხაღმისაზე უსწორდებოდა თავის მეტოქეებს. ამ შესანიშნავი ღონისძიების დასასრულს დამსწრე საზოგადოებას მაღლობის სიტყვით მიმართა პელსინკის XV თამაშების პირველმა ჩემპიონმა, 70 წლის დავით ციმაკურიძემ.

შალვა ძირია

დამთავრდა შესარჩევი ბრძოლები ქიქ-ბოქსინგში პირველ ღია კომპერციულ ტურნირში მონაწილეობის უფლების მოსაპოვებლად

24 მარტი შესარჩევი შესვენების ბოლო დღე იყო. ჩატარდა ექვსი შესვენება. 63, 67 კგ წონით კატეგორიაში იასპარეზეს ლაშა მღებრიშვილმა (საქართველოს ვეტერან მოკრივეთა საერთაშორისო ასოციაცია „რინგი“) და იმედოვნებაშვილმა (საქართველოს რესპუბლიკის საბრძოლო ხელოვნებათა ფედერაცია). გაიმარჯვა ყაველაშვილმა. იმავე წონით კატეგორიაში შედგა მეორე ბრძოლა ბადრი კასრაძესა (საქართველოს საბრძოლო ხელოვნების ფედერაცია) და დავით გოგიჩაიშვილს (კლუბი „ტინი“, დსოშერეიკი) შორის. ეს ბრძოლა საქაოდ დაძაბულად წარიმართა. გოგიჩაიშვილმა მძაფრი

ბრძოლა და სწრაფი ტემპი შესთავაზა, რამაც ნაწილობრივ დააბნია კიდეც კასრაძე. ამასთან, გოგიჩაიშვილმა უფრო კარგი ტექნიკური მომზადება გამოამჟღავნა და ლამაზი გამარჯვებაც მოიპოვა. 55-60 კგ წონით კატეგორიაში ერთმანეთს შეებრძოლნენ ნიკო კარტოზია (საქართველოს რესპუბლიკის საბრძოლო ხელოვნების ფედერაცია) და დავით ჩიჯავაძე (კარატისტი, „ეადორიუს“ მიმდინარეობის წარმომადგენელი). პირველი ნამებიდანვე გამოიკვეთა კარტოზიას უპირატესობა და ჩიჯავაძის ნოკდაუნში გაგზავნის შემდეგ აშკარა უპირატესობის გამო, გამარჯვებულად გამოცხადდა. 81-86 კგ წონით

კატეგორიაში იასპარეზეს არჩილ ბაბაშვილმა (საქართველოს რესპუბლიკის საბრძოლო ხელოვნების ფედერაცია) და მირიან ჩხაბერიძემ (სპორტული კლუბი „კარტეკა-სეიჩა“. ხელმძღვანელი დავით ბაბუაძე, მწვრთნელი ი. ცინცაძე). პირველივე რაუნდში აბაშვილის მიერ რინგის კუთხეში მიმწყვედელმა ჩხაბერიძემ აკრძალული ილეთით, ტრიალში იდაყვის დარტყმით აბაშვილს ცხვინი დაუზიანა. ჩხაბერიძე მოიხსნა შეჯიბრებიდან. გამარჯვება აბაშვილს მიენიჭა. 67-71 კგ წონით კატეგორიაში ბრძოლა შედგა ბოსტაშვილსა (პატარძელი. საქართველოს რესპუბლიკის ვეტერან მოკრივეთა საერთაშორისო

ასოციაცია „რინგი“) და მისივე ოსმანოვს შორის. ბოსტაშვილი 3 გაფრთხილების შემდეგ, რაც მას ჭიდაობის ილეთების გამოყენებისთვის მიეცა, მოიხსნა შეჯიბრებიდან. გაიმარჯვა ოსმანოვმა. 55-60 კგ წონით კატეგორიაში იასპარეზეს ზაზა მამელაშვილმა („უ-შუს“ სპორტული კლუბი „ოლიმპი“) და თენგიზ სეგოიანმა. არასპორტული საქციელისთვის მამელაშვილი 2-ჯერ გააფრთხილეს. ამასთან, სეგოიანი ტექნიკურადაც უკეთ იყო მომზადებული და ბრწყინვალე გამარჯვებაც მოიპოვა.

ამ ერთი თვის მანძილზე ბევრი სპორტსმენი გამოვლიდა რინგზე. შეგახსენებთ, ტარდება ღია ტურნირი „ფულ“, სრული კონტაქტის ნესებით. ამიტომ, თავიანთი ძალისა და ოსტატობის ჩვენების საშუალება პქონდა ყველა მიმდინარეობის საბრძოლო ხელოვნების სპორტსმენს. ერთმანეთს შეერკინენ „უ-შუს“-ისტები, კარატისტები, ქიქ-ბოქსინგელები და სხვა სახეობების წარმომადგენლები. ისინი რინგმა და „ფულ“ კონტაქტმა გამოსცადეს. ერთი სიტყვით, გამოვლინდნენ საუკეთესოები. ტურნირის ჩატარებებს დროს და ადგილს უახლოეს მომავალში შევატყობინებთ. ამასთან, წარგიდგნით და უფრო ახლოს გაგაცნობთ მონაწილე სპორტსმენებს.

შოთა ბითაძე

დაიკარგა დაზოგბილი მილიონები

როგორც ცნობილია, დეპუტატ მურვანიძის ინიციატივით გადაწყულებდა დრომ საქართველოს რაიონულ-ნიმე მილიონი დოლარის ეკონომია მოუტანა. როგორც კონტროლის პალატისგან გაცნობის, უშედეგოდ მიმ-

დინარეობს აღნიშნული თანხის ძიება. უახლოეს წანებში მურვანიძის წინააღმდეგ შეიძლება, სისხლის სამართლის საქმე აღიძრას, თუ რა თქმა უნდა, დეპუტატებმა დააკმაყოფილეს გენერალური პროკურორის წარდგინება.

ცოტაც და რეპორტს დაამყარებდა

როგორც საინფორმაციო სააგენტო „ინტერპრეს“-ს ცნობა, საქართველოს პარლამენტის სპიკერი, ბატონი ვახტანგ გოგუაძე კინაღმ „გინესის“ რეკორდების წიგნში მოხვდა. მათ ჩიბურდანიძისა (ყველაზე ახალგაზრდა მსოფლიო ჩემპიონი ჰადრაქში) და ჭუმბურ ლეჟავას (იატაკიდან ტანის ორი და ცალი ხელით აზიდვაში საუკეთესო შედეგების მფლობელი) შემდეგ, იგი იქნებოდა საქართველოს მესამე წარმომადგენელი, საპატიო ადგილს რომ დაიკავებდა ამ პრესტიჟული წიგნის ფურცლებზე.

ნომინაციაში: „1 საათის განმავლობაში ყველაზე მეტი შეურაცხყოფის ატანა“ ვახტანგ გოგუაძის სულ რამდენიმე მონაცემი დაკლდა, რათა დეკლარაცია ამჟამინდელი რეკორდის ავტორის — ჩინელი ფუ შენის 13 წლის წინანდელი მიღწევა ამე მაგალითად, საქართველოს პარლამენტის ერთ-ერთ სხდომაზე 68 წუთის განმავლობაში სპიკერის მისამართით გამოყენებული იქნა „შეურაცხყოფილი მიმართვის“ აბსოლუტურად სარეკორდო რაოდენობა: 138. 57-წერ

გაისმა „პირდაპირი გინება“, ნახარი იყო 93 „უცენზურო გამოთქმა“. დაფიქსირდა „პროვინციების ღირსების შემლახველი“ 207 ფრაზა. წაყენებულ იქნა 34 „დამამცირებელი ბრალდება“.

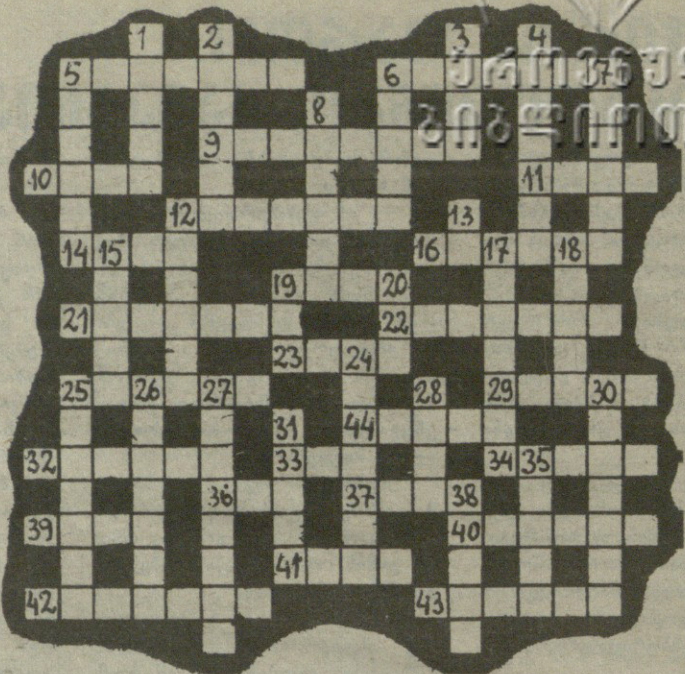
მაგრამ, სამწუხაროდ, ჩინელი რეკორდსმენი ჯერ კიდევ საგრძნობლად წინ არის ისეთი პუნქტების მიხედვით, როგორცაა „სტვენა“, „ფურთხება“, „დამპალი ბაზიდვებისა და ლაყვ კვერცხების სროლა“, „ტანსაცმლის შემოხევა“ და ა.შ. ისიც უნდა ითქვას, რომ ფუ შენი, რომელიც მხოლოდ დუნიის მმართველობის ბოლო წლებში პეკინის სასოფლო აკადემიის პროგრესორი და „კულტურული რევოლუციის“ ერთ-ერთი იდეოლოგი გახლდათ და რომელიც ოთხმოცამდე წლების დასაწყისში დაპატიმრებული და რეპრესირებული იქნა, შეუდარებლად ზედასაყრდელ პირობებში ამყარებდა რეკორდს. დენ საო პინის პირადი მითითებით, ფუ შენი ჩინეთის დედაქალაქის ცენტრალურ მოედანზე საჯაროდ გაასამართლეს მის სასამართლოს 6 მილიონ ნახევარი აღშფოთებული ადამიანი ესწრებოდა.

ახალი კულტები

როგორც პარლამენტის მატერიალურ-ტექნიკური მომსახურების განყოფილებიდან გაცნობის, 1 პირილიდან ჭართველ დეპუტატებს ხმის დასათვლელი ახალი პულტები დაუორიგებათ. ყველაზე მნიშვნელოვანი სი-ანხე გახლავთ დისტანციური კავშირის შეუდარებლად ფართო დიაპაზონი. ახალი პულტების შესწავლით დეპუტატებს საშუალება ეძლევათ პარლამენტში მოუსვლედად უყარონ კენჭი ამა თუ იმ კანონპროექტსა და წინადადებას. მათ გულარხინად შეუძლიათ შინ დარჩენა და პარლამენტარის მოვალეობის „დაუსწრებ-

დად“ შესრულება, არა მარტო ქალაქის ფარგლებში, არამედ ახლომდებარე აგარაკებზეც — წყნეთში, კიკეთში, კოკორში, ცხვარიჭაში.

ახალ პულტს გააჩნია ღილაკი, რომელიც არეგულირებს მიკროფონების ჩართვა-გამორთვის. დეპუტატს შეუძლია საჭიროებისამებრ თავად ჩართოს სასურველი მიკროფონი, ხოლო ოპონენტს, მოწინააღმდეგე ფრაქციის წევრს, თვით სპიკერსაც კი, დროულად აღუკვეთოს არაარგუმენტირებული მსჯელობის მცდელობა.

შემაშალა: 1. შვილის გასაკეთებელი მასალა (მაშლიო კარლოს მეთოდით); 2. ყველაზე საიმედო ბანკი; 3. ერთი კაცის სიმღერა (ოპ.); 4. მესაიდუმლე ნაწილი ტელეფონში (სიმღ.); 5. მეზობელზე შეყვარებული ფრინველი (სიმღ.); 6. ბნელ ოთახში ნახა; 7. გალაზე გამწვარი ცხოველი; 8. ცოდების მეორე ნახევარი; 12. მამლის ოქროს ორგანო (ლექსი); 13. ჩაახილის ამომძახებელი; 15. ხარფუხი ხის გარეშე; 17. ინგლისური ცისარტყელი; 18. რასაც სცემს აღელვებულ კაცი; 19. კომპის მეორე სათური; 20. ამ პუნქტის ნომერი; 24. ვინ გადარა სიყვარულმა? 25. კომბლეს ცივი იარაღი; 26. ცენტრისტული განწყობის ნაწილაკი (ფიზ.); 27. მეორე ასეთივე განწყობის, მშვიდობის მოყვარე ნაწილაკი; 28. რამ გაუთქვა სახელი ბბურტულაძეს? 31. მეცხრე მასაც ეყო; 35. ინსპექციის აქტიურობის პერიოდი; 38. პირველი მამამთილი.

თარგმნაშალა: 5. ადამიანი შრომითი საქმიანობის დაწყებამდე; 6. თუ გაგიღმა — კაცი ხარ; 9. ადგილი, რომელიც „არანორმალურად იქცევა“; 10. მოტანილის უკანვე წამდები; 11. „დღეს სპექტაკლი არა მაქვს, სამაგიეროდ მაქვს...“ (კინო); 12. ღონისძიების შემდგომი ქეიფი; 14. არაფორმალურად კვატია; 16. საესე ქილის მეოცნებე პატრონი; 19. არასრული ბიზონი; 21. მეკარის ზურგზე დაწერილი; 22. როგორი ჭკუა ჭკონდა ტარიელს? 23. რევიზიის არსებობის და ტერორისტული —; 25. ქალდღი, რომელმაც გააზრება დაიწყო; 29. ავტობუსის მძღოლის გრძნობა უფასო ტალონის დანახვას; 32. სიყვარულის შორიდან გამოხატვა; 33. ხრიალი ალის გარეშე; 34. აზიური ჩირი; 36. ზღვამდე ზომა არ ყოფილა; 37. ყურთან დაკავშირებული ქალის სახელი; 39. ის, რაც — იქა, როცა ფეკილი — აქა; 40. მოსწავლის ცოდნა-უცოდინარობის საბუთი; 41. ფირი უკულმა; 42. რამდენი დოლარი გინდა გქონდეს? 43. რა უქნა ნაკლოვანებებს ფედოკინმა? 44. ჭუდიტას უთქვამს, რომეო ძალიან მიყვარს...

57-ე ნომერში გამოქვეყნებული ლიმიტოროლის პასუხები:

შემაშალა: 1. ალიმენტი; 2. ცხენი; 3. ბიზონი; 4. ინტობარი; 5. ქვევრი; 7. ხრამი; 9. იზურა; 12. იწილი; 13. კვამლი; 14. ორგანო; 15. ისანი; 17. ვასიკო; 19. ტონუსი; 21. შიაცუ; 22. აორტა; 25. ისარი; 26. ყური; 27. მარია. თარგმნაშალა: 5. ქუსლი; 6. ნახევ; 8. თხილი; 10. მიუნაუზენი; 11. რაუნდი; 13. კიო; 15. ინამორ; 16. ყვირილი; 18. გრუფი; 20. კუს; 21. შოტლანდია; 23. ნოე; 24. ნაკიანი; 27. მარქსმა; 28. საუნა; 29. ბუბა; 30. რქა; 31. რეისი.

ანეკდოტები

საქართველოსა და გერმანიის ნაკრები გუნდების თამაშში გერმანიამ 2 გოლი გაიტანა. ქართველი გულშემატკივარი გაფაციცებული ელოდა, იქნებ ჩვენებამც გაიტანონ ერთი გოლი, მაგრამ ამაოდ. თამაშის დამთავრებას 1 წუთი რომ აკლდა, ბოლო რიგებიდან გაისმა:

— ე ბიჭო, გაგვატანით ახლა ერთი პუმანტირული გოლი, რა იქნება?!

ისევ ამასწინანდელი მატჩის გარშემო: — ოღონდ მაგნის მოვით დღეს და ტარხუნას დაგურგავდით მინდორზე.

— ჰიჰიჰი, გიგე, მეტრო აღარ გამოყავთ თურმე ქუთაისში!

— ცენტრამდე მაინც მოიყვანონ, გზოებში მერე ჩვენ თვითონ შევიყვანთ!

ერთ რაჟველს ორი კაცი წაეჩხუბა. რაჟველმა ერთს ფეხი მოსტეხა, მეორეს იქვე გააცხებინა სული.

ფეხმოტეხილი აყვირდა: — ეს რა მიქენია?

— შე კაი კაცი, ქვე რა გაყვირებს, აგერ კაცი სულ მოგკალი და ხმას არ იღებს!

— შვილო, თუ კიდევ შეგამ ნამცხვარს, შუიზე გასკდები, — უთხრა დედამ შვილს.

— მომე, მომე და შენ ცოტა შორს დადექი.

ორი კაცი თევზაობს. ერთი სულ იჭერს თევზს, მეორემ ვერც ერთი ვერ დაიჭირა. პირველმა უთხრა: წაიდი თუ გინდა, ჩემი თევზი, მე დაჭერა მიყვარს, ჭამა კი არაო. მეორემ სახლში მიიწვია გულკეთილი მეგობარი. მისულებს მთელი ოჯახი გამოეგება. გამოდიან და გამოდიან ბავშვები, სტუმარმა ვედარც დათვალა. ბოლოს, გაკვირვებულმა მასპინძელს სთხოვა: — რამდენი შვილი გყოლია, კაცი, შენ, სად ატევ მაინც?

— თუ გინდა, მოკიდე ხელი და ყველა წაიყვანე, მე მაგათი კეთება მიყვარს, სხვა კი არაფერი...

— რატომ გადაჭერი ქუჩა უადგილო ადგილას? — გადაუდგა ჰიჰიკიას მილიციელი.

— გადაჭერი, თვარა, ქადალდში არ შევახვიო და სახლში არ წავდლო ერთბაშად!

— არ გააქვს განათება, გათბობა, წყალი, გაზი... არ მუშაობს ლიფტი, ტელეფონი... არ გააქვთ ნაგავი...

— სად ცხოვრობთ, ქალბატონო?!

— ქეთევან წამებულის პროსპექტზე!

ვახტანგ კუციას ნახატები